

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

EBEVEYN TUTUM BİÇİMLERİNİN 11-18 YAŞ ARALIĞINDAKİ
ERGENLERİN DEPRESYON, KAYGI VE KENDİLİK ALGILARI ÜZERİNE
ETKİLERİ

Zehra BİNİCİ TEKİN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Havva Nüket İŞİTEN

İstanbul 2016

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

EBEVEYN TUTUM BİÇİMLERİNİN 11-18 YAŞ ARALIĞINDAKİ
ERGENLERİN DEPRESYON, KAYGI VE KENDİLİK ALGILARI ÜZERİNE
ETKİLERİ

Zehra BİNİCİ TEKİN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Havva Nüket İŞİTEN

İstanbul 2016

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	: 144 102 736
Öğrenci Adı Soyadı	: Zehra Birci Tekin
Anabilim Dalı	: Klinik Psikoloji
Tez Danışmanı	: Yarı. Doc. Havva Nüket İsitin
Tezin Başlığı	: Ebeveyn tutum biçimlerinin 11-15 yaş aralığındaki ergenlerin depresyon, kaygı ve kendine zararli davranışlarına etkileri

TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

Toplantı Tarihi	: 23.09.2016	Saati	: 17.30
Öğrenci Savunmaya	: ☒ GELDI		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,			
☒ OY BİRLİĞİ ☐ OY ÇOKLUĞU			
☒ Yapılan savunma sınavında adayın başarılı bulunması sonucunda tez KABUL edilmiştir.			
☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin DÜZELTİLMESİ için ay EK SÜRE verilmesinin Enstitü Müdürlüğüne önerilmesi kararı alınmıştır. (en fazla 3 ay)			
☐ Yapılan savunma sınavının sonucunda tezin REDEDEDİLMESİ kararı alınmıştır.			
Savunmada Tezin Başlığı	: ☐ Değişmedi. ☐ Değişti.		
Tezin Yeni Başlığı	:		
Öğrenci Savunmaya	: ☐ GELMEDI		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,			
☐ OY BİRLİĞİ ile REDEDEDİLMİŞTİR.			

ile almıştır.

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Danışman Üye	Y. Doc. Dr. Nüket İSİTİN	
Üye	Yard. doc. Dr. Sema Kaya	
Üye	Yard. Doc. Demet Hatipoğlu	

Yemin Metni

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Ebeveyn Tutum Biçimlerinin 11-18 Yaş Aralığındaki Ergenlerin Depresyon, Kaygı ve Kendilik Algıları Üzerine Etkileri” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

23/ 09 /2016

Zehra BİNİCİ TEKİN

İmza

Teşekkür

Aileme...

ÖZET

GENEL BİLGİ

Adı ve Soyadı: Zehra BİNİCİ TEKİN

Anabilim Dalı: Psikoloji

Program: Klinik Psikoloji

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Havva Nüket İŞİTEN

Tez türü ve Tarih: Yüksek Lisans – 2016

EBEVEYN TUTUM BİÇİMLERİNİN 11-18 YAŞ ARALIĞINDAKİ ERGENLERİN DEPRESYON, KAYGI VE KENDİLİK ALGILARI ÜZERİNE ETKİLERİ

Yapılan çalışmada, 11-18 yaş grubu öğrencilerinin depresyon, sosyal anksiyete ve benlik algıları ile ebeveyn tutum biçimleri incelenmiştir. Araştırma için İmam Hatip Lisesi ve Meslek Lisesi öğrencilerinin puanları karşılaştırılarak, lise türünün anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığı incelenmiştir. Bununla birlikte yaş ve cinsiyet açısından da puanlar arasında farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir.

Araştırmaya 68 kız ve 42 erkek öğrenci olmak üzere 110 kişi katılmış olup, verilerin toplanması amacıyla anket çalışması uygulanmıştır. Katılımcıların öz bildirim ölçeklerine verdikleri yanıtlar analiz edilerek ergenlik döneminde depresyon, sosyal anksiyete, kendilik algısı ve ebeveyn tutum biçimleri karşılaştırılmıştır. Verileri elde etmek amacıyla Offer Benlik İmgesi Ölçeği, Çocuklarda Depresyon Ölçeği, (ÇDÖ) Çocuklarda Sosyal Anksiyete Ölçeği ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (PARI) uygulanmıştır.

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda lise türleri arasında farklılıklar olduğu görülmüş, yaş aralığı ve cinsiyet değişkeni üzerinden ölçek ve ölçek alt boyutlarından alınan puanların anlamlı ölçüde farklı olduğu görülmüştür. İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin depresyon puanı Meslek Lisesi Öğrencilerine göre anlamlı ölçüde daha yüksek bulunmuştur. Bununla birlikte iki grupta da depresyon puanı belirtilen kesme puanının üzerinde bulunmuştur. Ayrıca benlik imgesi

değişkenine ilişkin alt boyut olan dürtü kontrolün İmam Hatip Lisesi öğrencilerinde anlamlı düzeyde daha düşük olduğu saptanmıştır. Depresyon puanlarının yaş değişkenine bağlı olarak 16 yaşındaki öğrencilerde anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Benlik imgesi boyutlarından bireysel değerler boyutunun ise 16 yaşındaki öğrencilerde anlamlı düzeyde daha zayıf olduğu tespit edilmiştir. Ebeveyn tutumlarına ilişkin alt boyutların sosyo demografik değişkenler kapsamında anlamlı düzeyde farklılık göstermediği çalışmada yüksek puan ortalamasına sahip alt boyutların kontrolcü anne, sıkı disiplin ve ev kadınlığını reddetme boyutları olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada elde edilen bulgular 11-18 yaş grubu öğrencilerinin iyilik hali ve psikososyal işlevselliğinin ebeveyn tutumu çerçevesinde ele alınması bakımından yeni çalışmalara destek olabilecek bulgular sağlamıştır. İlerleyen dönemlerde yapılacak kapsamlı çalışmalara zemin hazırlayabilecek bu çalışmada elde edilen bulguların geliştirilecek program ve projelere katkıda bulunması öngörülmektedir.

Anahtar kelimeler: *Ebeveyn tutumu, depresyon, sosyal anksiyete, benlik imgesi, ergenlik*

ABSTRACT

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname: Zehra BİNİCİ TEKİN

Field: Psychology

Program: Clinical Psychology

Supervisor: Assistant Professor Havva Nüket İŞİTEN

Degree Awarded and Date: Master's Degree –2016

EXAMINING THE INFLUENCE OF PARENTING STYLES ON DEPRESSION, ANXIETY, AND SELF-PERCEPTION AMONG 11-18 YEAR-OLD ADOLESCENTS

This study examined the relationship among parenting styles, adolescent depression, social anxiety, and perception by conducting survey assessment to adolescents between the ages of 11 and 18. In accordance with the data obtained from the adolescents, the relationship among variables were analyzed and compared in terms of the types of high school, participants' age, and gender.

For data collection, self-report instruments were used and applied to participants. 110 high school students participated the study including 68 female and 42 male students. Measurement instruments for analyzing research variables are Children's Depression Inventory, Social Anxiety Scale for Children-Revised, Offer Self-Image Questionnaire, and Parental Attitude Research Instrument.

Based on the results of the study, differences were found among adolescents in different high schools. Additionally, differences based on gender and age were also found in scores and subscales. Religious High School and Vocational High School students were compared for this study. Students in Religious High School reported significantly higher scores in depression scale. Additionally impulse control were found as significantly lower in Religious High School Students. Depression scores

based on age indicated that 16 year-old reported significantly higher scores. Individual values subscale in self-image questionnaire were also found as significantly higher among 16 year-old adolescents. Findings regarding parenting attitudes were not found as significantly different regarding the type of high school, age, and gender of the participants. However, mean scores of the subscales including attitude of hostility and rejection, attitude of over-parenting, and authoritarian attitude were found as higher in both groups.

Findings of the study is important in terms of reflecting well-being and psychosocial functioning of adolescents by examining parenting styles, depression, social anxiety, and self-image. The results are expected to be contributive for further research and programs for adolescents.

Keywords: *Parenting styles, Adolescent depression, Social anxiety, Self-image*

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
KISALTMALAR	xiv
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ.....	1
1.2. Araştırmanın Önemi	2
1.3. Araştırmanın Amacı.....	2
1.4. Araştırmanın Sayıltıları.....	3
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
1.6. Araştırma Soruları ve Hipotezler	3
1.7. Araştırmaya İlişkin Terimler	4
İKİNCİ BÖLÜM.....	7
GENEL BİLGİLER.....	7
2.1. Ergenlik Dönemi Genel Özellikleri	7
2.2. Ergenlik Dönemi ve Ebeveyn Tutumu	9
2.2.1. Ebeveyn Tutumları.....	11
2.3. Ergen Ruh Sağlığı	15
2.3.1. Ergenlerde Depresyon	16
2.3.2. Ergenlerde Sosyal Anksiyete	18
2.4. Benlik Kavramı.....	19
2.4.1. Benlik İmgesi	21
2.5. Kuramsal Çerçeve.....	22
2.5.1. Sosyal Öğrenme Kuramı	23

2.5.2. Benlik Kuramları.....	23
2.5.3. Ebeveyn Kabul-Red Kuramı	24
2.6. İlgili Literatür.....	25
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	29
YÖNTEM.....	29
3.1. Evren ve Örneklem	29
3.2. Veri Toplama Araçları	29
3.2.1. Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği (ÇDÖ).....	29
3.2.2. Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği (ÇSAÖ-Y).....	30
3.2.3. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (PARI).....	30
3.2.4. Offer Benlik İmgesi Ölçeği.....	31
3.3. Araştırmanın İşlem Yolu	34
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	35
BULGULAR	35
4.1. Sosyodemografik Değişkenlerin Betimleyici İstatistikleri	35
4.2. Sosyal Anksiyete Puanlarının Sosyodemografik Veriler İle Karşılaştırılması	36
4.3. Depresyon Puanlarının Sosyodemografik Veriler İle Karşılaştırılması	37
4.4. Ebeveyn Tutumlarının Sosyodemografik Değişkenler ile Karşılaştırılması	39
4.5. Benlik İmgesinin Sosyodemografik Veriler İle Karşılaştırılması.....	42
4.6. Ölçek ve Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Analizi	48
4.7. Ana Baba Tutumu ve Çocuk Yetiştirme Boyutlarının Benlik İmgesi Boyutları ile Doğrusal Regresyon Analizi.....	55
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	60
TARTIŞMA SONUÇ	60
5.1. Araştırma Değişkenlerine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	60
5.2. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	64
5.3. Yeni Çalışmalar İçin Öneriler.....	64

5.4. Sonuç	65
KAYNAKÇA.....	66
Ek-1. Bilgilendirilmiş Onam Formu	72
Ek-2. Araştırma için İzin Belgesi.....	73
Ek-3. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (PARI).....	75
Ek-4.Çocuklar için Depresyon Ölçeği (ÇDÖ).....	77
Ek-5. Offer Benlik İmgesi Ölçeği.....	79
Ek-6. Özgeçmiş.....	84

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Cinsiyet Değişkeninin Betimleyici İstatistiği	35
Tablo 2. Lise Türü Değişkeninin Betimleyici İstatistiği	35
Tablo 3. Yaş Değişkeninin Betimleyici İstatistiği	35
Tablo 4. Sosyal Anksiyete Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkeni ile Karşılaştırılması	36
Tablo 5. Sosyal Anksiyete Puan Ortalamalarının Lise Türü Değişkeni ile Karşılaştırılması	36
Tablo 6. Sosyal Anksiyete Puan Ortalamalarının Yaş Değişkeni ile Karşılaştırılması	37
Tablo 7. Depresyon Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkeni ile Karşılaştırılması	37
Tablo 8. Depresyon Puan Ortalamalarının Lise Türü Değişkeni ile Karşılaştırılması	38
Tablo 9. Depresyon Puan Ortalamalarının Yaş Değişkeni ile Karşılaştırılması	38
Tablo 10. Ebeveyn Tutumu Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Lise Türü Değişkeni ile Karşılaştırılması	39
Tablo 11. Ebeveyn Tutumu Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkeni ile Karşılaştırılması	40
Tablo 12. Ebeveyn Tutumu Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Yaş Değişkeni ile Karşılaştırılması	40
Tablo 13. Benlik İmgesi Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkeni ile Karşılaştırılması	42
Tablo 14. Benlik İmgesi Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Lise Türü Değişkeni ile Karşılaştırılması	43
Tablo 15. Benlik İmgesi Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Yaş Değişkeni ile Karşılaştırılması	45
Tablo 16. Sosyal Anksiyete, Depresyon ve Ebeveyn Tutumu Boyutlarının Korelasyon Analizi.....	48
Tablo 17. Sosyal Anksiyete, Depresyon ve Benlik İmgesi Boyutlarının Korelasyon Analizi.....	49
Tablo 18. Benlik İmgesi ve Ebeveyn Tutumu Boyutlarının Korelasyon Analizi	53
Tablo 19. PARI – Kontrolcü Anne Alt Boyutu ile OFFER Benlik İmgesi Alt Boyutlarının Regresyon Analizi.....	55

Tablo 20. PARI – Demokratik Tutum Alt Boyutu ile OFFER Benlik İmgesi Alt Boyutlarının Regresyon Analizi.....	56
Tablo 21. PARI – Ev Kadınlığını Reddetme Alt Boyutu ile OFFER Benlik İmgesi Alt Boyutlarının Regresyon Analizi.....	56
Tablo 22. PARI – Karı Koca Geçimsizliği Alt Boyutu ile OFFER Benlik İmgesi Alt Boyutlarının Regresyon Analizi.....	57
Tablo 23. PARI – Artık Boyut/Sıkı Disiplin Alt Boyutu ile OFFER Benlik İmgesi Alt Boyutlarının Regresyon Analizi.....	58

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Çocuk yetiştirme biçimleri küpü..... 12

KISALTMALAR

PARI: Parental Attitude Research Instrument

CDÖ: Çocuklar için Depresyon Ölçeği

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Ergenlik dönemi, hızlı gelişim ve değişim dönemi olmakla birlikte bireyler için çocukluk ve yetişkinlik dönemi arasında önemli bir geçiş evresi olarak düşünülmektedir. Ergenlik dönemindeki bireylerin ebeveynlerinden psikososyal anlamda ayrılma ve bireyselleşme süreci onların duygusal, psikolojik ve fizyolojik değişimlerinin bir parçası olarak, her ergen bireyde farklı yoğunlukta görülebilmektedir. Çocukluk ve ergenlik dönemindeki psikososyal gelişim ve öznel iyilik hali konusunda yapılan çalışmaların ailelerin çocuklarına karşı tutumu ve çocukların algıladıkları ebeveyn tutumu ile ilişkilendirilen gelişim süreçleri olarak incelenmiştir (Rohner, 1998; Santrock, 2010).

Çocuk ve ergen psikopatolojisi alanında yapılan çalışmalarda, bu dönemde görülebilen psikolojik ve davranışsal problemlerin yetişkinlik dönemine de aktarılabilecek kritik durumlar olabileceği düşünülmekte ve bu dönemlerde çocuklar ve ergenlerin davranışsal ve psikolojik problemlerini açıklarken ailenin işlevselliği ele alınarak ebeveyn tutumunun bu konudaki yordayıcı yönü ele alınmaktadır.

Çocukluk ve ergenlik döneminde görülebilecek psikolojik ve psikiyatrik problemler arasında yer alan depresyon ve anksiyete, Bandura'nın "Sosyal Öğrenme Kuramı" çevresinden yola çıkarak ve rol model almaları neticesine yapılandığı öne sürülmekte ve psikososyal gelişimin koruyucu ve/veya risk faktörü olarak anne baba tutumu incelenmektedir. Ebeveyn Kabul-Red Kuramı'nı öne süren Rohner (1998)'e göre ise ebeveynin çocuğu kabul ettiğini gösteren sıcaklık, destek ve ilgilenme boyutlarının yanı sıra reddedici olduğunu gösteren agresyon, ilgisizlik tutumlarının da çocuk ve ergenlerdeki davranış problemleri ile ilişkilendirilebilecek ebeveyn tutumları olduğunu öne sürmektedir.

Türk toplumunun kolektivistik yapısı itibariyle, aile ve akrabalık bağlarının önemli oluşu ve bireyin bir topluluk içerisinde var olabilmesi ve gruplara aidiyetin önemli oluşunun ailenin işlevselliğinin çocuk ve ergenlerin iyilik hali ve psikososyal gelişimi anlamında ne ölçüde önemli olduğunu açıklayan toplumsal bir yapının olduğunu göstermektedir (Göregenli, 1985). Bu bağlamda, çocuk ve ergenlerin psikopatolojisini ve davranışlarının niteliğini açıklamak, aile işlevselliğinin bu noktadaki açıklayıcılığını incelemek maksadıyla araştırmanın bulgularının katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Araştırma, 11-18 yaş grubu bireylerin depresyon, anksiyete ve kendilik algılarının ebeveyn tutumu ile ilişkisini incelemesi ve elde edilen bulgular ile ergenlik dönemindeki bireylerin psikopatolojisi hakkında bilgi vermek ve bu konuda aile işlevselliğinin ebeveyn tutumu boyutu ile ele alınması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Elde edilen sonuçların, 11-15 (11-18) yaş grubu ergenleri için önleyici ve koruyucu çalışmaların yapılandırılmasında ebeveyn katılımının sağlanması ve öğrencilere etkin ve destekleyici programlar sağlanması bakımından katkı sağlayabilecek sonuçlar sunması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Özellikle gelişim aşamaları arasında en önemli ve hassas olarak kabul edilen dönem olan ergenlik dönemine ilişkin risk ve koruyucu faktörlerin neler olduğunun tespit edilebilmesi bu anlamda çocuk ve ergenlere doğru ve etkin yardım sağlamak anlamında büyük önem taşımaktadır. Araştırmanın bulgularının bu anlamda hem uygulayıcılara hem de ilerleyen dönemlerde çalışma yürütecek diğer araştırmacılara yardımcı olması beklenmektedir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı 11-18 yaş grubundaki öğrencilerin ebeveyn tutumu, depresyon ve anksiyete belirtileri ile kendilik algıları arasındaki ilişkiyi incelemek ve ebeveyn tutumunun açıklayıcı rolü olup olmadığını tespit etmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, bu alanda yapılmış benzer çalışmalarda elde edilen bulguların karşılaştırılması ile sentez oluşturulması, araştırma değişkenlerinin ilişkili kuramsal çerçevede ele alarak 11-18 yaş grubu ile ilgili psikososyal gelişimi etkileyebilecek

faktörler hususunda bir profil yansıtmayı hedeflenmektedir.

1.4. Araştırmanın Sayıltıları

Araştırmanın değişkenleri, örneklem ve ölçüm araçlarına ilişkin varsayımları aşağıdaki gibidir:

- Araştırma değişkenlerini ölçmek amacıyla kullanılan ölçüm araçlarının değişkenlere ilişkin bulguları tespit etmesi anlamında geçerli ve güvenilir oldukları varsayılmaktadır.
- Araştırma değişkenlerinin ölçümü için uygulanan anketlere verilen yanıtların katılımcıların kendilerine ilişkin doğru yanıtlar olduğu varsayılmaktadır
- Ebeveyn tutumunun öğrencilerin anksiyete, depresyon ve kendilik algılarını açıklayan bir değişken olduğu varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın veri toplama, örneklem ve ölçüm araçlarına ilişkin sınırlılıkları aşağıdaki gibidir:

- Araştırma değişkenlerini ölçme yeterliliği belirlenen veri toplama araçlarının maddeleri ile sınırlıdır.
- Araştırma değişkenlerini ölçmek anlamında araştırmacı tarafından belirlenen veri toplama araçları ile sınırlıdır
- Ergenlik dönemi olarak ele alınan çalışmada öğrencilerin yaş grubu olan 11-18 ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Araştırma Soruları ve Hipotezler

Araştırma değişkenlerini ölçme ve verilerin incelenmesi anlamında araştırmacı tarafından belirlenen araştırma soruları ve hipotezler aşağıdaki gibidir:

Araştırma Sorusu 1: Meslek lisesi ve İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin ebeveyn tutumu arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Hipotez 1: Meslek Lisesi ve İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Araştırma Sorusu 2: Meslek lisesi ve İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin sosyal depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Hipotez 2: Meslek lisesi ve imam hatip lisesi öğrencilerinin depresyon düzeylerinde anlamlı düzeyde farklılık vardır.

Araştırma Sorusu 3: Meslek lisesi ve İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin sosyal anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Hipotez 3: Meslek lisesi ve imam hatip lisesi öğrencilerinin anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Araştırma Sorusu 4: Meslek lisesi ve imam hatip lisesi öğrencilerinin kendilik algıları arasında farklılık var mıdır?

Hipotez 4: Meslek lisesi ve imam hatip lisesi öğrencilerinin kendilik algıları anlamlı düzeyde farklıdır.

Araştırma Sorusu 5: Ebeveyn tutumunun 11-18 yaş grubu depresyon, anksiyete ve kendilik algısının yordayıcılığı var mıdır?

Hipotez 5: Ebeveyn tutumu, 11-18 yaş öğrencilerinin depresyon, anksiyete ve kendilik algısını açıklayıcı rolü vardır.

1.7. Araştırmaya İlişkin Terimler

Araştırmacı tarafından belirlenen değişkenlere ilişkin tanımlar aşağıdaki gibidir:

Ebeveyn Tutumu: Ailede anne ve babanın çocuk tarafından gözlemlenen davranışlarının psikososyal ve kişilik gelişimi açısından etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, otoriter, demokratik ve ilgisiz olmak üzere anne ve babanın çocuklarını yetiştirirken sergiledikleri davranışların bütünü ebeveyn tutumu

olarak tanımlanmaktadır. Yavuzer (1997) anne baba tutumlarını 7 madde ile özetlemektedir:

- Otoriter anne-baba tutumu
- İlgisiz anne-baba tutumu
- Çocuğu merkeze alan serbest anne-baba tutumu
- Dengesiz ve kararsız anne-baba tutumu
- Aşırı koruyucu anne-baba tutumu
- Mükemmeliyetçi anne-baba tutumu
- Kabul edici ve demokratik anne-baba tutumu

Sosyal Anksiyete: Sosyal anksiyete, kişilerin başkaları tarafından izlendiği ve değerlendirildiği durumlarda hissettiği yoğun korku ve kaygı olarak tanımlanmaktadır. Sosyal anksiyete, kişilerin başkaları yanında kendisinin küçük düşeceği veya başkaları tarafından alay edilme korkusu sebebiyle sosyal ortamlara ilişkin korku ve kaçınmaya sebep olabilmektedir. DSM-5 tanı kriterleri çerçevesinde “Anksiyete Bozuklukları” türünde incelenen sosyal anksiyete, kişilerin sosyal ortamlardan kaçınması ve sosyal ortamlara dahil olmaya ilişkin korku duyması sebebiyle iş, aile, okul ve kişilerarası ilişkilerde işlevselliği etkileyebilecek düzeyde görülebilmektedir (DSM 5, 2013)

Depresyon: Depresyon, çocukluk, ergenlik ve erişkinlik çağlarında görülebilecek, mutsuzluk ve üzüntü hali olarak tanımlanan ve kişilerin hayatta karşılaştıkları olumsuzluklara verdikleri stres tepkileri olarak tanımlanmaktadır. Gelişimsel düzeye göre depresif belirtiler değişkenlik göstermekle birlikte genel olarak kişinin günlük hayat işlevselliğini olumsuz etkileyen, daha önce yapılan etkinliklerden keyif alamama, süregelen mutsuzluk hali, davranış bozuklukları, çaresizlik ve umutsuzluk belirtileri yaygın görülen depresif belirtiler arasında yer almaktadır (Kayaalp, 1999).

Kendilik Algısı/Benlik Algısı: Kendilik algısı, uzun yıllardan beri düşünürlerin ve araştırmacıların odağında olan bir konu olmakla birlikte iki farklı boyutta ele alınan bireysel bir olgudur. Kişilerin başka insanlar hakkında görüşlerinden yola çıkarak onlara dair algı geliştirmesi ve kendi davranışlarını açıklarken de kendi duygu, düşünce ve davranışlarını gözlemlemesi kendilik algısının temellerini oluşturmaktadır. Kişilerin içsel faktörlere ilişkin elinde az sayıda ipucu olduğunda ise davranışlarını açıklarken dış faktörlere bağılı olarak çıkarımlarda bulunabilmektedirler. Kişilerin kendi davranışlarını dışardan izliyormuşçasına gözlemlemesi ve kendi tutumları hakkında fikir edinmesi kendilik algısının oluşmasında etkili olan bir süreçtir (Karlı, 2008).

İKİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

2.1. Ergenlik Dönemi Genel Özellikleri

Ergenlik dönemi gelişim aşamaları arasında en hızlı gelişim ve değişim evrelerini barındıran dönem olarak düşünülmektedir. Ergenlik dönemi, yapılan çalışmalar neticesinde yaş aralığı çoğunlukla 11-18 yaş olarak belirlenmiştir. Ergenlik dönemi, bireyler için psikolojik, fiziksel, sosyal ve duygusal değişimlerin hızlı bir şekilde görüldüğü bir geçiş süreci olarak tanımlanmaktadır (Santrock, 2010).

Ergenlik dönemi genel özellikleri kız ve erkek çocuklara göre farklılık göstermektedir. Ortak olan özellik ise hem kız hem erkek için söz konusu değişikliklerin hızlı bir şekilde gerçekleşmesi olarak düşünülmektedir. Fiziksel, sosyal, duygusal ve psikolojik gelişim alanlarının ergenlik döneminde ön planda olduğu bu dönem bireyin yetişkinlik öncesi hazırlığı olarak görülmektedir (Santrock, 2010).

Fiziksel özellikleri incelediğimizde, kız çocukları için vücutta yağlanma, üreme organlarının gelişimi, adet döngüsünün başlaması, boy uzaması, tüylenme, sivilcelenme gibi farklılıklar görülmektedir. Erkek çocuklar için de üreme organlarında gelişim, boy uzaması, kaslanma, sivilcelenme, tüylenme gibi değişimler gözlenmektedir. Kız ve erkek çocuklar için ergenlik dönemindeki hızlı değişimlerin kökeni hormonların reaktif sonucu olarak düşünülmektedir (Santrock, 2010).

Fiziksel özelliklerin ve hormonal değişimlerin sonuçları olarak ergenlik dönemindeki bireylerde psikolojik ve duygusal değişimler söz konusu olmaktadır. Hızlı değişimlerin bir sonucu olarak duygusal iniş çıkışlar ergenlik döneminde fazlaca görülmektedir. Erkeklerde erkeklik hormonu olan testosteron hormonuna bağlı agresif davranışların görülmesi söz konusu iken, kızlarda östrojen hormonunun artışı sebebiyle ağlama atakları, içe kapanma, duygu durumunda tutarsızlık ve hassasiyet söz konusu olabilmektedir. Ayrıca, hızlı fiziksel değişimler ergen bireylerde beden imajı

problemlerine ve özellikle kızlarda bozuk yeme davranışlarına neden olmaktadır. Bu dönemde algılanan fiziksel görünümün tatmin edici olmaması, başkaları tarafından olumsuz değerlendirme, alay edilme endişesi veya akranları arasında popüler olabilmek arzusu sebebiyle toplumda kabul gören fiziksel standartlara erişmek adına ergen yanlış yöntemler izleyebilirler.

Örneğin erkeklerde kaslanma takıntısı olan bigoreksiya nervoza; kızlarda ise zayıflama amaçlı bozuk yeme davranışları arasında kabul edilen kendini aç bırakmaya yönelik ve beden imajı bozukluklarına bağlı olarak gelişen anoreksiya nervoza ergenlik döneminde başlayabilen bir yeme bozukluğu olmakla birlikte, aşırı yeme atakları sonrası kişinin kendisini kusturması veya telafi edici ve arındırıcı yöntemler uygulayarak kalori alımını azalmaya yönelik yeme davranım bozukluğu olan bulimiya nervoza ve yeme atakları ile kendisini gösteren tıknırcasına yeme bozukluğu da ergenlik döneminde belirtileri görülebilen ve erişkinlik döneminde yeme bozukluklarının görülme riskini arttıran durumlara örnek olarak gösterilmektedir (Zubatsky, Berge, & Neumark-Sztainer, 2015).

Ergenlik dönemindeki sosyal gelişim özellikleri ele alındığında, kız ve erkekler için bu dönemde akran etkileşiminin önem ve öncelik kazandığı görülmektedir. Aile ilişkilerinin ön planda olduğu çocukluk döneminden ergenlik dönemine geçişte, akranlar ailenin yerini almaya başlar. Bir gruba katılma ve aidiyet duygusu aile ilişkilerinde telafi edilmek yerine akran etkileşimi ile tatmin edilmek istenir. Bu yüzden, aileden ayrılma ve bireyselleşme anlamında ergenlik döneminin önemli bir aşama olduğu görülmektedir. Akran etkileşiminin ön planda olduğu bu dönemde aile ile fikir uyuşmazlıkları ve çatışmalar söz konusu olabilmektedir. (Su, Pettit, & Erath, 2016).

Akran iletişiminin öncelik arz ettiği bu dönemde ailesi ile fikir uyuşmazlıkları yaşayan, ailesi tarafından kabullenilmeyen bireylerin problemleri ve risk içeren davranışlara eğiliminin daha fazla olduğu yapılan çalışmalar ile tespit edilmiştir. Kendini ispat etmek isteyen ve deneyimlere açık olan ergen bireyler olası ailesel bir problemde, yaşadığı sıkıntıları bertaraf etmek adına akranlarına daha çok yakınlaşır, akranlarının davranışlarını iyi veya kötü de olsa benimsemeye daha yatkın olur. Bununla birlikte, “adölesan egosantrizmi” olarak tanımlanan ve ergen bireylerin

kendilerine dair hiçbir sorun çıkmayacağını, tehlike söz konusu olmadığını düşündükleri ve “bana bir şey olmaz” düsturu ile hareket ettikleri bu evrede, tehlikeye eğilimin daha fazla olmasına yol açar. Ayrıca, risk içeren davranışların ergen bireyler için hayatlarının ilerleyen dönemlerinde daha ciddi boyutlara ulaşma riski barındırması söz konusu olabilmektedir (Piko, 2001).

Ergenlik dönemine dair önemli bir gelişim özelliği de akran etkileşimine dair farklı bir boyut olan romantik ilişkilerin ön plana çıkması olarak düşünülmektedir. Aile ile bağlanmanın yeterli gelmediği bu dönemde, yakınlık arayışının akran iletişimde ve karşı cinsle olan etkileşim ile bertaraf edilmeye çalışıldığı evrede özellikle hormonal gelişimlerin etkisi ile karşı cinse dair cinsellik odaklı yakınlaşma isteği ve merakı söz konusu olabilmektedir.

Yeni deneyimlere açık olan ve risk içeren davranışlara ilişkin eğilimin fazla oluşu bir anlamda kendisini kanıtlamak isteyen ve kimlik arayışında olan ergen bireyin bireyselleşme ve ayrılma sürecinin temel özellikleri olarak düşünülebilir.

2.2. Ergenlik Dönemi ve Ebeveyn Tutumu

Ergenlik dönemindeki gelişim ve değişimin sağlıklı bir şekilde ilerlemesi ve ergen bireylerin sosyal hayata katılımının etkin olmasının birden fazla faktöre bağlı olduğu düşünülmektedir. Ergenlik dönemindeki davranış problemlerini ele alan çalışmalarda problemleri davranışlar için risk faktörü oluşturan unsurlar yaş, cinsiyet ve ailenin sosyo-ekonomik düzeyi olarak örneklendirilmektedir. Bu faktörlerin dışında da ebeveynlerin ergen bireyle olan iletişimin kalitesi, aile işlevselliği ve aile yapısı gibi değişkenlerin risk veya koruyucu faktör oluşturduğu öne sürülmüştür.

Aile ile ergen bireyin çatışma yaşamasına örnek; olarak ergen bireyin karşı cinse yönelik ilgisinin artması ve bu noktada ailenin kısıtlamalar koymasının meydana getirdiği çatışmalar ergen bireylerdeki öfkeyi ve uzaklaşmayı açıklayan durumlar olarak sayılabilir. Ailenin ergen bireyden beklentileri ile ergen bireyin hayatına ilişkin istekleri ve beklentilerinin çatışması, ergen bireylerin öfkelenmesine yol açmaktadır. Bununla birlikte ergen bireylerin algıladıkları sosyal desteğin

yetersiz olması da içinde buldukları koşullara uyum sağlamalarını zorlaştırabilmektedir.

Ergenlik dönemi ve ebeveyn tutumu ile ilgili yapılan çalışmalar arasında ebeveyn katılımı ile ergen bireylerin psikolojik rahatsızlıklara, davranışsal problemlere ve uyum sorunlarına yatkınlığının incelendiği çalışmalar mevcuttur. Walker ve arkadaşları (1998) ergen bireylerin uyumsuz davranış sorunları ve psikolojik problemleri anlamında gösterdikleri tepkiler arasında kuralları ile ergen bireyleri kısıtlayan yetişkinlere meydan okuma, sorumluluklardan kaçma, risk içeren davranışlar, kendine ve/veya başkalarına zarar verme, huzursuzluk ve saldırganlık yer almaktadır.

Ergenlik dönemindeki bireylerin ebeveyn tutumunu inceleyen diğer çalışmalarda, aile işlevlerinin önemine vurgu yapılmaktadır. Aile yapısının ve ebeveynlerin ergen bireylere karşı tutumları, bebeklik dönemi itibariyle oluşmaya başlayan bağlanma stilleri ergen bireylerin uyum problemleri ve yaşaması olası psikolojik problemlerin boyutunu değiştiren faktörler arasında yer almaktadır. Araştırmalarda anne-baba tutumu, ailenin sosyal desteği, aile içerisinde depresif veya kaygı bozuklukları, aile içerisindeki kronik rahatsızlıklar, aile içerisindeki iletişim problemleri ile ergen bireylerin davranışları arasında anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir (Çiçekçi, 2000).

Ebeveyn katılımı ve ergenlik dönemindeki bireylerin iyilik hali ve psikolojik işlevselliği konusunda yapılan çalışmalarda, ebeveyn tutumlarının ergenlerdeki psikolojik belirtiler ile ilişkisi olduğu tespit edilmiştir (Düzgün, 2010). 448 lise öğrencisi ile yapılan çalışmada Ebeveyn Tutumu Ölçeği (PARI) ve Kısa Semptom Envanteri uygulanmış, ve ebeveyn tutumlarının farklı psikolojik belirtiler ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Otoriter, demokratik, serbest ve ilgisiz ebeveyn tutumları arasında özellikle aşırı koruyucu ve kontrolcü olan otoriter tutumun ergen bireylerde anksiyete, somatizasyon, depresyon ve saldırganlık belirtileri ile anlamlı ölçüde ilişkisi olduğu görülmüştür.

Babaların katılımı, aile işlevselliği ve ergen gelişimi unsurlarının incelendiği bir başka çalışmada, baba katılımı üç farklı boyutta ele alınmıştır. Etkileşim, erişilebilirlik ve sorumluluk boyutları incelenen baba katılımı ve ergenlik dönemindeki gelişim incelenirken, ayrı olarak aile işlevselliği ve ergenlik dönemindeki gelişim ele alınmıştır. Yapılan çalışma neticesinde babaların çocuklarını yetiştirme konusundaki üç boyut üzerinden katılımının sağlıklı gelişim ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür (Kocayörük, 2010).

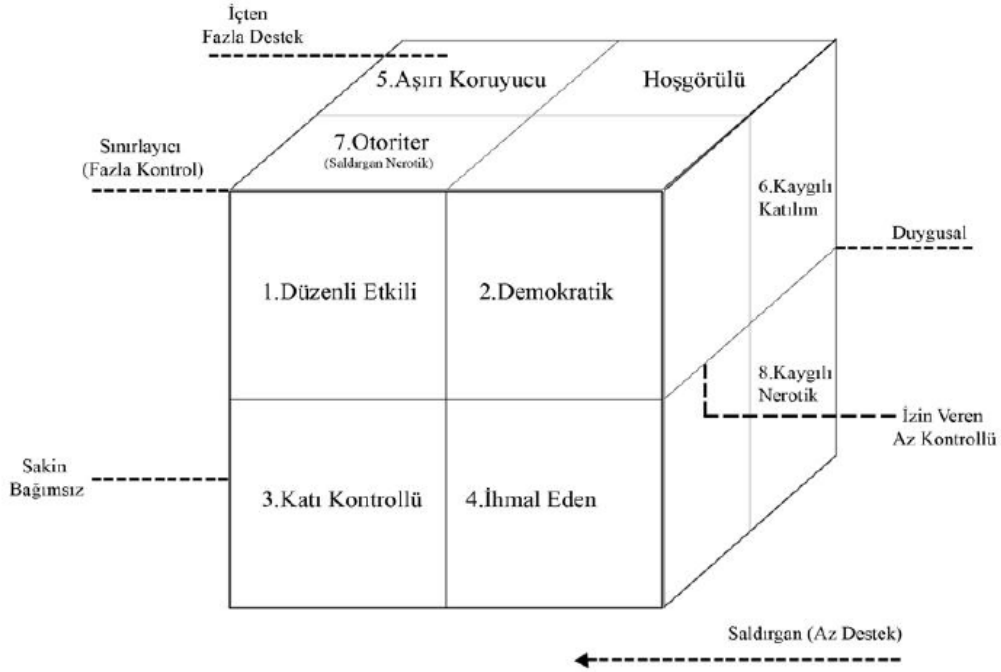
Arı ve Şahin-Seçer (2003), algılanan demokratik ebeveyn tutumu ve ergenlerde psikososyal problem çözme kabiliyeti arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, problem çözme kabiliyetinin problemleri anlama ve çözme konusundaki isteklilik boyutunda ele almıştır. Bu çalışmada, ortaöğretim dönemindeki ergen bireylerin ebeveyn tutumlarını demokratik algılamasının psikososyal problem çözme kabiliyeti ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu tespit etmişlerdir. Psikososyal problem çözme kabiliyeti ile algılanan demokratik ebeveyn tutumu anlamlı ve pozitif bulunmuştur.

Erkan, Güçray ve Çam (2002), ergenlerin sosyal anksiyete ve ebeveyn tutumu arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, farklı ebeveyn tutumlarının, sosyal anksiyete bileşenleri olan olumsuz değerlendirmelerden korkma, sosyal kaçınma ve sıkıntı ile anlamlı ve farklı düzeylerde ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Özellikle algılanan demokratik ebeveyn tutumunun sosyal anksiyete belirtileri ile anlamlı ve negatif ilişkisi olduğu görülmüştür. Algılanan ve demokratik olmayan ebeveyn tutumunun ile sosyal anksiyetenin ilişkisi olduğu görülmüştür.

2.2.1. Ebeveyn Tutumları

Aileler çocuk yetiştirme konusunda farklı yöntemler benimsemektedirler. Anne-babanın çocukları ile iletişiminin stili, çocukların günlük hayattaki işlevselliği ve kişilik özellikleri gibi önemli psikososyal unsurları etkileyen bir faktör olarak düşünülmektedir.

Ebeveyn tutumlarına ilişkin literatürde daha sonra yeniden yapılandırılan sınıflandırma, Becker (1964) tarafından yapılmış olup, anne-baba davranışlarını tanımlayan bir anne-baba küpü oluşturulmuştur. Bu bağlamda anne-baba davranışlarının çocukların psikososyal gelişimine ve iyilik haline etkisi olduğu savunulmaktadır. Anne-baba davranış küpü ise aşağıdaki gibidir:

Şekil 1. Çocuk yetiştirme biçimleri küpü

Küpteki her bileşenin tanımı ise aşağıdaki gibidir:

Etkili, düzenli anne-babalar: Bu özellikteki anne-babalar çocuk merkezlidir. Sınırlayıcıdır ve ebeveyn tarafından fazla kontrol söz konusudur. Bununla birlikte aşırı destekleyicidirler. Çocuk yetiştirme konusunda gereğinden fazla sorumluluk sahibidirler ve bu sebeple güvenilirlerdir. Bu tutumdaki anne-babaların liderlik vasıfları ön plandadır. (Becker, 1964).

Demokratik anne-babalar: Görece az kontrolün olduğu, hoşgörülü, sakin ve bağımsız ebeveynler bu grupta değerlendirilebilir. Bu tutumdaki ebeveynler aile içerisindeki kuralları çocuk ile birlikte belirlemeye yatkındır. Çocukların davranışlarını hoş görerek, yanlış bir davranışın cezalandırılması yerine nedenlerinin

araştırılması ön plandadır . (Becker, 1964).

Katı kontrollü anne-babalar: Fazlasıyla sınırlayıcı, az destek veren, saldırgan ve kontrolcü ebeveyn tutumu olarak tanımlanır. Sert bir biçimde iletişim kurarlar. Kurallar koyarlar ve kurallara uyulmasını beklerler. Kurallara uyulmaması halinde çocuğu cezalandırırlar. Bu tutumla yetiştirilen çocuklar kendisinden daha üst düzey kişiler tarafından reddedilmekten korkarlar . (Becker, 1964).

İhmalkâr anne-babalar: Bu tutumdaki anne-babalar çocuklarına hiç kural koymazlar. Anne-babanın çocuğa sergilediği ihmalkâr veya saldırgan tutum neticesinde çocuk kendisini yalnız ve reddedilmiş hissedebilir.

Aşırı koruyucu anne-babalar: Bu ebeveyn tutumunda olan anne-babalar çocuklarına kural koymakla birlikte çocuklarına karşı destekleyici bir tutum içerisinde olurlar. Bu anne-babalara göre çevre tehlikelidir ve çocuğun korunması gerekiyordur.

Hoşgörülü anne-babalar: Bu tutumdaki anne-babalar çocuklarını şımartma eğilimindedirler. Çocuk merkezli bir aile söz konusudur. Bu yüzden çocuklar daha çok kurallara uymayan, bağımsız ve talepkar olabilmektedirler.

Otoriter, saldırgan, nörotik anne babalar: Bu tutumdaki anne-babalar koydukları kurallara uyulması konusunda çocuklarını zorlarlar. Sözel ve fiziksel cezalandırma görülebilmektedir. Çocuğun kişiliğine hakaret boyutunda olabilecek kısıtlamalar neticesinde bu tutumdaki ebeveynlerin çocukları öfkeli dirler. Suça eğilimleri fazla olabilir.

Kaygılı, nörotik anne-babalar: Bu tutumdaki anne-babalar çocukları üzerinde az kontrol gösterebilirler de çocuğa karşı psikolojik anlamda huzursuzluğa sebep olacak tutumlar sergilerler. Kendilerindeki kaygılı ve nörotik belirtilerin çocuklarda görülme

olasılığı fazladır.

Becker (1964)'in anne-baba davranışları küpü daha sonra Baumrind (1978) tarafından revize edilmiş ve ebeveyn tutumları ana hatları ile yeniden sınıflandırılmıştır. Baumrind (1978), anne-babanın ebeveyn tutumlarının çocukların sosyal hayatını etkilediğini öne sürmektedir. Bu alanda yapmış olduğu çalışmalarında, çocukların davranışları ve sosyal hayatı ile ebeveyn tutumu arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Bu bağlamda anne-baba tutumlarını sınıflandıran Baumrind, otoriter, demokratik ve izin verici olarak üç temel anne-baba tutumu olduğunu öne sürmüştür.

Baumrind'in yaklaşımına göre demokratik ebeveyn tutumu çocukların davranışlarını kontrol eden ve çocuğun yanlış bir davranışını gördüğünde cezalandırıcı olmak yerine çocuğa destek olan bir tutum içerisinde olması şeklinde tanımlanır. Çocuğun istekleri ve kararları noktasında kabul gördüğü ve birey olarak algılandığı ebeveyn tutumu demokratik olarak görülmektedir. Demokratik tutumda olan ebeveynler kendilerini daha rahat ifade eden, sosyal hayatta kendisini daha rahat ve yeterli hisseden, kendi kararlarını verebilen çocuklar yetiştirebilirler (Baumrind, 1978).

Otoriter ebeveyn tutumunda ise, ebeveyn çocuğun sorgulamaksızın kurallara uymasını beklemek, yanlış bir davranış söz konusu olduğunda ise cezalandırmanın uygun görüldüğü stil olarak tanımlanır. Otoriter ebeveyn tutumu çocuğun kendisini ifade etmesine izin vermeyen ve çocuğun birey olarak algılanmadığı bir tutum olarak karşımıza çıkar. Otoriter ebeveyn tutumu ile yetiştirilen çocuklarda yetersizlik hissi, düşük benlik saygısı ve problemleri davranışlar görülme riskinin daha fazla olduğu görülmektedir.

İzin veren ebeveyn tutumunda ise, çocuklara gereğinden fazla özgürlük verilmesi söz konusudur. Çocukların davranışlarının yanlış ya da doğru olup olmadığına ilişkin herhangi bir kontrolün söz konusu olmadığı izin verici tutumda

çocuklar kendilerini denetleme konusunda problem yaşayan, kurallara uymayan ve bencil tutumda çocuklar olma eğilimleri fazladır. Evdeki izin verici ortamın dışarıda da olduğu beklentisine kapılan çocuk için dışarda durum daha farklı olacağından başarısızlıklar ve hayal kırıklıkları yaşama riski daha fazladır.

Belirtilen ebeveyn tutumlarına ek olarak aşırı koruyucu ebeveyn tutumunda da çocuğun gereğinden fazla kontrol edilmesi ve ilgilenilmesi olarak tanımlanır. Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu ile yetişen çocukların kendilerine olan güveni az, içine kapanık, sosyal işlevsellikte problemler yaşayan çocuklar olma olasılıkları yüksektir (Kuzgun, 1991).

Ebeveyn tutumları alanında yapmış oldukları çalışmalar arasında Türkiye’de ebeveyn tutumlarını inceleyen Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005), ebeveyn tutumlarının Batı toplumlarından daha farklı boyutlarda gözlemlenebileceğini öne sürmüştür. Ebeveyn tutumlarını incelerken, Baumrind’in ebeveyn tutumu çeşitlerini temel alarak Türk toplumunda farklı ve ortak yönlerin olup olmadığını inceledikleri çalışmada, otoriter ebeveyn tutumu çocuğa karşı reddedici tutum ve çocuğa yakın olmayı istememek ile bağdaştırılmıştır. Otoriter tutuma reddetme özelliğinin eklendiği çalışmada psikolojik kontrol ayrıca incelenmiştir. Otoriter ebeveyn tutumundan farklı olarak psikolojik kontrol aşırı koruyucu ve talepkâr ebeveyn tutumu olarak incelenmiştir. Demokratik ebeveyn tutumu ise Baumrind’in çeşitlemesi ile benzerlik göstererek orta düzey davranışsal kontrol, kabullenici tutum ve sıcaklık kriterleri ile değerlendirilmiştir.

2.3. Ergen Ruh Sağlığı

Ergen ruh sağlığı, ergenlik dönemi itibariyle görülen hızlı değişim ve gelişim özellikleri sebebiyle hassasiyeti olan bir durum olmakla birlikte, ergenlik dönemi ruh sağlığı aynı zamanda erişkinlik dönemindeki psikopatolojiyi belirleyici olması bakımından önemlidir. Ergenlik döneminde nöral gelişimin devam ediyor oluşu sebebiyle olası ruh sağlığı problemlerinin ilerleyen gelişim aşamalarına potansiyel oluşturabilecek unsurlar olarak değerlendirilmesi gereklidir. Bu bağlamda, duygu durum ve anksiyete bozuklukları çocukluk ve ergenlik döneminde dönemlere ait

gelişim özellikleri çerçevesindeki belirtiler ile kendisini gösterebilmektedir.

Özellikle ergenlerin psikolojik uyum ve psikolojik belirtileri ile ilişkili dışsal faktörlerin incelendiği çalışmalarda ailenin işlevi, aile yapısı ve ebeveyn tutumunun önem arz ettiği vurgulanmıştır. Ergenlik dönemindeki ruh sağlığı problemleri dönemin bir geçiş dönemi olması sebebiyle hem çocukluk döneminden hem de erişkinlik döneminden öğeler taşıyabilmektedir.

Hızlı fizyolojik, psikolojik ve sosyal değişimlerin söz konusu olduğu ergenlik döneminde özellikle dışsal faktörlerin ailenin sosyoekonomik yapısı, aile işlevselliği, ergenlik dönemindeki sosyal ilişkiler gibi unsurlar çerçevesinde ruh sağlığının etkilendiği düşünülmektedir. Bununla birlikte ergenlik dönemindeki gelişimin cinsel kimliğin gelişimi üzerine oluşu, bedensel temsilin ve çekimin önem kazanması psikopatoloji ile ilişkilendirilen gelişim özelliği olarak görülür. Geçiş dönemindeki ergen bireyin sürece ayak uydurması, daha önceki evreler ile içinde bulunduğu süreç arasında çatışma yaşaması, baş etme stratejileri geliştirmesi veya bu noktada problemler yaşaması gibi durumlar ruh sağlığını etkileyen faktörler arasında değerlendirilmektedir.

2.3.1. Ergenlerde Depresyon

DSM-5 tanı kriterleri çerçevesinde ergenlik dönemindeki depresyonunun aşağıdaki belirtilerin iki haftalık dönem içerisinde depresif ve huzursuz duygu durum ile ilginin azalması belirtilerine ek olarak aşağıdaki belirtilerin 5 ya da daha fazlası söz konusu ise tanısı konulabilmektedir:

- Önemli ölçüde kilo kaybı veya iştahın azalması (1 ay içerisinde toplam kilonun % 5'i kadar kilo kaybı görülmesi)
- Uyuyamama veya aşırı uyuma
- Psikomotor ajitasyon veya gerileme
- Yorgunluk ve enerji kaybı
- Değersizlik veya suçluluk hissi

- Konsantrasyonun azalması ve kararsızlık
- Ölüm ve intihara ilişkin tekrar eden düşünceler

Yukarıdaki belirtilere ek olarak çocuk ve ergenlerde aşağıda belirtilen belirtilerin bazıları görülebilmektedir:

- Sürekli mutsuzluk hali ve huzursuz duygu durum
- Süregelen ve belirgin olmayan, belirsiz fiziksel şikayetler
- Sıklıkla okulda devamsızlık ve akademik başarıda düşüş
- Sıkılma
- Alkol ve madde kullanımı
- Artan huzursuz, öfkeli ve düşmanca tutum
- Dikkatsiz davranışlar

Belirtilerin işlevselliğe etkisi olabilecek ölçüde belirgin olması tanı konulması açısından önem arz etmektedir (DSM 5, 2013).

Ergenlik döneminde depresyonun yaygınlık oranını incelediğimizde, % 2 oranında çocuklarda ve % 4-8 oranında ergenlerde olduğu saptanmıştır. Ayrıca bu alanda yapılan çalışmalarda ergenlik döneminde depresyonu olan bireylerin % 50'si erişkinlik dönemine gelmeden tanısı konulmuştur. Bununla birlikte çocuklarda görülen majör depresyon nöbetinin sonraki beş yılda kendisini tekrar edebildiği gözlenmiştir. Ergenlik döneminin ilk aşaması olan 12-15 yaş püberte döneminde kızlarda erkeklere oranla depresyon görülme oranının 3 kat daha fazla olduğu görülmüştür (Castro, 2013).

Ergenlik dönemi depresyonun risk faktörleri incelendiğinde, genetik faktörlerin, ailedeki depresyon öyküsünün, çarpıtılmış kognisyonların (kişinin kendisi ve dünya ile ilgili olumsuz düşünceleri, gelecek endişesi gibi) ve çevresel/ailesel faktörlerin etkili olduğu görülmüştür. Ailesel faktörler arasında ebeveynlerin depresyon öyküsü, aile bağlarının zayıf oluşu, aile içerisinde madde kullanımı, çocuğun ihmali, çocuk istismarı, kardeş veya ebeveyn ölümü sebebiyle

yas gibi faktörler ailesel ve çevresel risk faktörleri arasında sayılmaktadır (Castro, 2013).

2.3.2. Ergenlerde Sosyal Anksiyete

Ergenlerde sosyal anksiyete, çevreden gelecek olumsuz değerlendirmelere karşı hissedilen yoğun kaygı ve korku neticesinde sosyal ortamlardan kaçınma olarak nitelendirilmektedir. Sosyal anksiyete, DSM tanı kriterleri ve sınıflandırması doğrultusunda anksiyete bozukluklarının türü olarak değerlendirilmektedir. Aşağıda yer alan belirtilerin kişilerde 6 ay veya daha fazla süredir görülmesi halinde sosyal anksiyete tanısı konulmaktadır:

- Topluluk içerisinde başkaları ile iletişim kurma ve/veya performans sergilemeye ilişkin hissedilen kaygı
- Toplumda olumsuz değerlendirilme veya küçük düşme endişesinden dolayı başkaları ile iletişim kurmayı veya performans sergilemeyi gerektiren durumlardan kaçınma

Ergenlik döneminde kişilerarası ilişkilerde görülebilen utangaçlık duygusundan farklı olarak ergen bireylerin korkulu ve kaçınmacı tutumlarının günlük hayat işlevselliği ciddi düzeyde etkilemesi ile sosyal anksiyeteden söz etmek mümkün olmaktadır.

Ergenlik dönemindeki sosyal anksiyetenin yaygınlık oranı incelendiğinde kızlarda sosyal anksiyete görülme oranının erkeklere göre daha fazla olduğu görülmüştür. Essau, Conradt ve Petermann (1999) 1035 çocuk ile yapmış olduğu çalışmada % 2 oranında kız öğrencinin ve % 1.0 oranında erkek öğrencinin sosyal anksiyete kriterlerini taşıdığını tespit etmiştir. Canino ve arkadaşları (2004) yapmış olduğu çalışmada ise 1886 çocuğun arasında 4-17 yaş grubunda % 2.7 oranında sosyal anksiyete tanısı alabilecek kişi olduğu tespit edilmiş, % 2.4 oranında kız öğrencilerin ve % 1.1 oranında ise erkek öğrencinin kriterleri karşıladığı saptanmıştır. Kız ve erkek öğrenciler arasındaki farklılığın yetişkinlik döneminde

kadın erkek arasındaki farklılıktan daha fazla olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmalarda sosyal anksiyete bozukluğunun geç çocukluk dönemi ve erken ergenlik döneminde görülmeye başladığı belirtilmiştir. Ergenlik dönemindeki yaş grupları incelendiğinde ise en yüksek oranın 15-17 yaş arası ergenlerde olduğu görülmüştür (Canino ve ark, 2004).

Yapılan çalışmalarda, ergenlik döneminde görülebilecek sosyal anksiyete belirtilerinin altı boyutta görüldüğü öne sürülmüştür. Bu boyutlar;

1. Başkalarının yanında yemek yeme veya bir şeyler içmekten korkmak,
2. Kalabalık bir ortama girmekten korkmak,
3. Başkalarının görebileceği şekilde yazı yazmaktan korkmak,
4. Sınav korkusu,
5. Başkalarının önünde konuşmaktan korkma ve başkaları ile konuşmaktan korkma olarak belirtilmiştir (Knappe ve ark, 2011).

2.4. Benlik Kavramı

Benlik, kişilik ile bir arada kullanılabilen; fakat kişilik kavramından farklı olan bir olgudur. Benlik kavramı, kişiliği içerisindeki bileşenlerden bir tanesi olarak düşünülmektedir. Benlik, kişilerin özünü oluşturan, kişiliğe dair düşünce ve tutumların toplamı ve kişilerin bu özellikler kapsamında kendisini değerlendirme biçimi olarak düşünülmektedir. Enç (1980), benlik kavramını, kişilerin kendi kişilik özellikleri, beklentileri, yeterlilikleri, değer yargılarının oluşturduğu kendilik hali ve kişinin ne olmak istediği ve çevresine kendisini nasıl yansıtmak istediğine ilişkin görüşlerin bütünü olarak tanımlamıştır.

Benlik kavramı, kişilerin kendileri hakkındaki pozitif veya negatif yargılarını kapsamaktadır. Kişiliğe yönelik çıkarımlar ve görüşlerin biçimi benlik kavramı içerisinde değerlendirilir. Kişinin kendisini gözlemlediği, yargıladığı, değerlendirdiği ve bu bağlamda davranışlarını düzenlediği süreçte temel amaç kişinin kim olduğuna ve ne yapabileceğine ilişkin sorulara cevap bulabilmek olarak görülmektedir (Tan, 1970).

Kişiler kim olduğunu ve hayattaki amaçlarının ne olduğunu, neler yapabileceğini öğrenmeye ilişkin sorgulamaları ile benliğini tanımaya yönelmektedir. Benlik kavramı gelişimin erken dönemlerinde şekillenmeye başlayan bir olgudur. Kişilerin kendisi ve çevresi hakkındaki algısı ve düşünceleri genel anlamda davranışlarını etkileyebilecek güce sahiptir. Bunun temel sebebi ise kişiler kendi algılayış biçimlerine bağlı olarak davranışlarını yapılandırmaktadırlar. İnsan davranışlarının zihinsel temsiller aracılığı ile geliştiği ve geliştirildiği göz önünde bulundurulduğunda benlik kavramının davranışlar ile doğrudan ilişkisi olduğu düşünülmektedir.

Benlik kavramının davranışlar ile ilişkisinin yanı sıra kişinin iyilik halinin psikolojik işlevselliği ile bağlantısı bulunmaktadır. Kişilerin işlevselliğinin sağlıklı veya sağlıklı oluşu kendisini ve etrafını gözleme kabiliyetini etkileyebilir veya kişinin olumlu benlik algısının sağlığının iyi durumda olduğunu gösterebilmektedir.

Benlik kavramı çocukların bireyselleşme ve özgürleşme anlamında ilk adımı attıkları 2 yaş itibari ile şekillenmeye başlar. Bu dönemde çocuklar artık kendilerini başkalarından ayırabilme kabiliyetini kazanmıştır. 2 yaşından 20 yaşına kadar benlik olgusuna ilişkin serüven devam etmekte ve 20 yaş itibari ile belirgin hal almaya başlamaktadır. Bununla birlikte benlik, kişinin hayatı boyunca gelişmeye ve değişmeye devam eden bir özelliktir (Yavuzer, 1997).

Bu alanda yapılan çalışmalarda öncü olan Mead, James, Cooley gibi araştırmacılar, benlik kavramını ayrıca toplumsal anlamda incelemiş ve kişinin sosyal hayata katılımının benlik oluşumu sürecindeki etkisini ele almışlardır. Toplumsal açıdan ele alındığında kişilerin benlik kavramı başka insanlar ile iletişime geçmeleri ile ayna benlik kavramının oluştuğunu vurgulamışlardır. Mead'e göre çocukluk döneminde benlik kavramının oluşmasında etkili olan, çocuğun etrafındaki yetişkinlerin davranışlarını gözlemlemesi ve onların davranışlarını modelleyip uygulamak istemesi ile başlar. Bu bağlamda sosyal öğrenme sürecine ışık tutan bu yaklaşım gözlemleyerek algı oluşturma ve davranışların bu süreçle yapılandırıldığını vurgulamaktadır. İlk etapta çocuklar çevresindeki en yakın kişileri gözlemlemek ile işe başlar. Ebeveynler bu noktada kritik önem taşımaktadır. Çocukluğun sonraki evrelerinde farklı kişilerle etkileşime girmeye başlayan çocuklar bu sayede bazı

görüş ve davranışları kendilerine katarak benliği inşa etmeye başlar (Özen & Gülaçtı, 2010).

Benlik kavramı hem genetik arka plan hem de çevresel etmenlere bağlı olarak şekillenen bir yapıya sahiptir. Özellikle çocuklarda benlik gelişimi hususunda ebeveynlerin işlevi oldukça önemlidir. Çocuklara karşı sergilenen tutum, çocuğun hem kendisi hakkında hem de çevresi hakkında fikir edinmesini sağlayan bir süreçtir. Örneğin anne babaları olumsuz tutum sergileyen çocuklar kendilerine dair olumsuz benlik kavramı geliştirme eğiliminde olabilirler. Bununla birlikte, ebeveynin destekleyici, kabul edici tutumu ve çocuğa olumlu nitelikler yakıştırması ise olumlu benlik kavramı geliştirmeyi sağlayacaktır. Olumsuz benlik saygısı geliştiren çocuk ve gençlerin kendine olan güvenleri zayıftır ve olumsuz benlik saygısı geliştirme eğilimleri daha fazladır. Bu bağlamda çocukların kendilerine olan güvenini arttırmak ve etkin kişilerarası iletişimi sağlamak adına kabul edici ve destekleyici tutumda olmak oldukça önemlidir (Yavuzer, 1995).

2.4.1. Benlik İmgesi

Benlik imgesi kişilerin kendisi hakkındaki zihinsel temsili olarak tanımlanmaktadır. Kişilerin hangi alanlarda başarılı veya hangi alanlarda başarısız oldukları, yeterliliklerin farkında olabilmek ve zayıf yönleri de kabullenebilmek benlik imgesi ile ilişkilendirilebilecek kişisel faktörlerdir. Kişilerin kendi yetersizliklerinin farkında olmayışı veya başarısızlıklarını kabul etmeyişi sebebiyle hayal kırıklığı veya tepkisellik söz konusu olabilmektedir.

Benlik imgesinde kişiler için duygusal nitelikler yerine daha çok bilişsel etmenler ön plandadır. Benlik imgesi kişilerin düşünceleri, inançları, görüşleri, beklentileri, yapmak istedikleri veya yapmak istemediklerini kapsayan bir olgudur. Kişilerde kendilerine dair niteliklerden yola çıkarak hem olumlu hem de olumsuz benlik imgeleri bulunabilir. Benlik imgesi kişiler için hem etkileyen hem de etkilenen yapıya sahiptir. Kişilerin iyilik hali, psikososyal işlevselliği, iş veya mesleki işlevsellik gibi konularda benlik imgesi şekillenmektedir. Bununla birlikte kişilerin farklı alanlardaki işlevselliğini etkileyen unsurun benlik imgesi olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda ikili işleve sahip olduğu görülmektedir (Smith ve ark, 2012).

Benlik imgesine ilişkin görüşler çoğunlukla humanistik yaklaşım çerçevesinde ele alınmış, kişilerin kendilerini gerçekleştirme durumunun benlik imgesi ile bağlantısı olduğunu ve sağlıklı benlik imgesine sahip olan bireylerin kendi özelliklerinden yola çıkarak kendilerini gerçekleştirebildikleri öne sürülmüştür. Kişilerin kendilerine dair düşünce ve değer sistemlerinin, davranışlarını özgür kılabilecek ve düşünceleri ile tutarlı tutumlar sergileyebilecek becerileri sağlamaktadır.

Benlik imgesi alanında yapılan çalışmaları ele aldığımızda, ideal benlik kavramı ele alınmış olup, kişilerin ulaşmak istediği benlik olarak nitelendirilmektedir. Kişiler kendileri ile bağdaştırdıkları benlik kavramını hayatları boyunca geliştirmeye çalışırlar. Bununla birlikte kişinin gerçek benliği ve ideal benliği arasında tutarsızlık olması halinde kişiler savunma mekanizmalarını kullanma eğilimi göstermektedir. Savunma mekanizmalarının çok sık kullanılması ve gerçek benliğin bu doğrultuda bertaraf edilmesi neticesinde sosyal ve bireysel anlamda işlevsellik sorunları görülebilmektedir. Gelişim dönemlerini incelediğimizde ise çocukluk dönemi itibariyle başlayan benlik imgesi, çocuğun sosyalleşme süreci kapsamında hız kazanmaya başlar. Sosyal öğrenme alanının gelişmesi ve çocuğun yalnızca aileden değil, sosyal çevreden hem kendisi hem de dünyaya ilişkin bilgileri aldığı ve gözlemlendiği koşullara erişmesi söz konusu olmaktadır. Bu dönemde çocuğun kendisini başkaları ile kıyaslaması ergenlik döneminde hız kazanmaya başlar. Ergen bireyler için karşılaştırmalar hız kazanırken, özellikle ebeveyn ilişkilerinin yerine akran etkileşimi ve medya etkisinin daha fazla önem kazandığı görülmektedir (Pişkin, 2003).

2.5. Kuramsal Çerçeve

Bu çalışma için belirlenen araştırma değişkenleri olan ebeveyn tutumu, ergenlik dönemi depresyonu, ergenlik dönemi anksiyetesi ve ergenlik dönemi benlik imgesini açıkladığı öne sürülen kuramlar ve modeller Sosyal Öğrenme Kuramı, Ebeveyn Kabul-Red Kuramı ve Benlik İmgesi Kuramı'dır. Kuramların ele alınması ile araştırma değişkenleri arasındaki ilişkinin önceki çalışmalar ışığında ve kuramların öne sürdüğü yaklaşımlar ile temellendirilmesi hedeflenmiştir.

2.5.1. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal Öğrenme Kuramı, Bandura (1976) tarafından geliştirilmiş ve kognitif gelişiminin önemli bir süreci olarak tanımlanmaktadır. Özellikle çocuk gelişiminde, ebeveynin çocuğu yönlendirmesi ve model olması ile öğrenmenin gerçekleşmesi ve istenilen davranışların kazandırılması anlamında ödül veya pekiştireçlerin kullanılması ile sosyal öğrenme sağlanmaktadır. Bu kurama göre çocuk ve ergenler kendi davranışlarını yapılandırırken çevresinden ilham alarak uygun olan davranışı benimser. Bu bağlamda ebeveyn tutumu ve ergenlerin sosyal çevresinin öğrenme anlamında önemli bir işlevi olduğu düşünülmektedir.

Ebeveynin doğru rol modeli olması neticesinde ergen birey kendisi ve çevresi hakkında fikir edinin davranışlarını şekillendirmektedir. Ergenlerin psikopatolojisini ele alırken aile işlevselliği, anne-baba tutumu ve ailenin sosyoekonomik düzeyi gibi gözlemlenebilir ve etkileşim halinde olunabilecek faktörlerin sosyal öğrenme kuramı ile bağlantılı olduğu öngörülmektedir. Kişilerin kendilerine dair düşünceleri ve davranışlarını açıklayan bireysel faktörlerin değerlendirilmesi anlamında başkalarından aldığı geri bildirimler önemlidir. Bu doğrultuda kişilerin sosyal çevreden elde ettikleri bilgi ile kendi zihinsel temsillerini ve davranış biçimlerini yapılandırdıkları düşünülebilir (Bandura, 1976).

2.5.2. Benlik Kuramları

Benlik kavramı alanında yapılan çalışmalarda kuramsal anlamda en etkili kuramcıların George Herbert Mead ve William James olduğu öne sürülmektedir (Franzoi, 2003). İki kuramcıya göre benlik iyi ayrı türde değerlendirilmesi gereken bir yapıya sahiptir. Kişilerin kendi davranışlarını başlatan ve düzenleyen benlik olarak öznel benlik ve kişinin kendisi hakkında tüm bilgilerin söz konusu olduğu nesnel benlik olarak iki boyutta ele alınması gerektiği savunulmaktadır.

Mead'in benlik kuramı gelişim odaklı olmakla birlikte kişinin sosyal etkileşimine bağlı olarak yapılandığına vurgu yapmıştır. Kişilerin başkaları ile etkileşimi neticesinde öğrenmenin gerçekleşmesi ve etraftaki bilgiler ışığında rollerini benimsemesi bu yaklaşımda benliği oluşturan süreçler arasındadır. Bu

yaklaşımında özellikle çocuğun dil gelişiminin ve oyun döneminde çocuğun farklı rolleri üstlenmesinin benlik gelişimi ile bağlantılı olduğu öne sürülmektedir. İlk etapta aile üyelerinin rollerini üstlenen çocuk, daha sonra etrafındaki ipuçlarını gözlemleyerek yeni roller benimsemeye başlayabilmektedir. Aileden çıkıp farklı insanların beklenti ve tutumlarına dair rolleri benimseme ve buna bağlı benliğin yapılanması benliğin tamamen şekillenmesini mümkün kılmaktadır (Franzoi, 2003).

Diğer kuramcı William James ise benlik kavramını iki boyutta ele alarak materyal benlik ve sosyal benlik olarak incelemiştir. Materyal benlik, kişinin kendisi ile ilgili hem fiziksel hem de psikolojik tüm etmenleri içermektedir. Materyal benlik yaklaşımına göre kişinin bedeni, duyguları, davranışları ve düşünceleri ile birlikte bağlantı kurduğu aile üyeleri, objeler, arkadaşlar gibi diğer unsurlar benliğin bir parçası olarak düşünülmektedir. Bu bağlamda materyal benlik kavramının benliğin sürekli değişen bir yapıda olabileceğini öngörmektedir (Franzoi, 2003).

Mead ve James dışında çağdaş kuramcı Bracken ise benlik kavramına ilişkin davranışsal öğelere vurgu yapmaktadır. Çocuklar davranışlarını özel ve genel olmak üzere direkt veya indirekt bir şekilde kendisine dair başarı ve başarısızlıkları, başka insanların kendisi hakkındaki düşünceleri ve diğerlerinin model davranış biçimleri ve beklentileri çerçevesinde öğrenmektedirler (Crain & Bracken, 1994).

2.5.3. Ebeveyn Kabul-Red Kuramı

Rohner (1998), ebeveyn tutumu alanında yapmış olduğu çalışmalarda, ebeveynin kabul edici ve reddedici tutumunun çocuk ve gençlerin psikolojik işlevselliği ile ilişkisi olduğunu öne sürmüştür. Bu kuram çerçevesinde ebeveyn tutumunun iki boyutu vardır: ebeveyn sıcaklığı, desteği ve çocuğun bakımını üstlenen tutumların kabul edici boyutta ve düşmanlık, ihmal ve agresyon tutumlarının ise reddedici tutumda olduğu öne sürülmektedir.

Rohner (1988) bu bağlamda çocukların algıladıkları ebeveyn kabul-reddinin davranışları ve duygu durum düzenleme işlevlerine etkisi olduğunu öne sürmüştür. Hem içselleştirilmiş hem de dışsallaştırılmış problemlerli davranışların bu kapsamda ele alınmasının uygun olduğunu ve çocukların gelişim aşamalarının ilk anlarından

itibaren aile ile olan etkileşiminin göz önünde bulundurulması gerektiğine vurgu yapmıştır.

2.6. İlgili Literatür

Bu alanda yapılan çalışmalardan bir tanesinde ergenlik dönemindeki bireylerin algıladıkları ebeveyn kabul-reddinin özdeğer, sempati ve sosyal yeterlilik değişkenleri ile birlikte incelenmiştir (Bariola, Gullone, & Hughes, 2011). Araştırmaya göre anne-babadan algılanan desteğin sosyal beceriler hususunda ayrı ve anlamlı etkileri olduğu tespit edilmiştir.

Wray-Lake ve Flanagan (2012), ebeveyn davranış biçimleri ve ergenlerin sosyal güven değişkenini inceledikleri çalışmada 11-18 yaş grubunun sosyal güveni ve ebeveynlerinin davranış biçimlerini incelemiştir. Sosyal güven, kişilerin başkaları hakkında adil ve güvenilir olduklarını düşünme olarak tanımlanmıştır. Çalışma için 1150 öğrencinin verileri incelenmiştir. Özellikle orta ve geç ergenlik döneminde ailelerin cesaretlendirici tutumunun başkaları hakkındaki güveni arttırdığı tespit edilen çalışmada özellikle ergen bireylerin ebeveynlerinden öğrendiklerinden yola çıkarak sorumlulukları hakkında fikir sahibi oldukları ve başkalarına dair zihinsel temsillerin oluştuğu öne sürülmektedir. Ebeveyn davranış biçimi olarak ise ergenler demokratik ebeveyn tutumunu daha fazla örnek aldığı tespit edilmiştir.

Ebeveyn tutumu ve ergenlik dönemine ilişkin bir başka çalışmada ise akran iletişimi, ebeveynin sosyal anlamda koçluğu ve genç ergenlerin sosyal anksiyetesi incelenmiştir. Çalışmada 80 katılımcının verilerinden yola çıkarak sosyal anksiyete ile ilişkili değişkenler analiz edilmiştir. Özellikle sosyal açıdan kaygılı olan ergen bireylerin daha fazla akran reddine maruz kaldığı ve ailelerinin düşük düzeyde sosyal koçluk sağladığı tespit edilmiştir. Çalışmanın bulguları neticesine hem akran etkileşimi hem de ailenin çocuğa karşı tutumlarının sosyal beceri gelişimi ile ilişkili olduğu görülmektedir (Su, Pettit, & Erath, 2016).

Sırbistan'da depresif belirtiler gösteren ergenler ile yapılan bir çalışmada, aile işlevselliği ve ebeveyn tutumunun depresif reaksiyonlar ile ilişkisi incelenmiştir. Daha önce depresif atak geçirip hastaneye yatan ergen bireyler ve daha önce depresif

atak geçirmeyen ergen bireylerin ailede birliktelik durumu, baba katılımı ve babaların duygusal ve ılıman tutumunun depresif belirtiler ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırmada depresyon belirtileri ile babanın katılımının anlamlı ilişkisi olduğu, babanın katılımı ve ailedeki birliktelik hissini bağlantılı olduğu ve babanın duygusal ve ılıman tutumunun depresyon belirtileri ile ilişkisi olduğu tespit edilmiştir (Matejevic, Jovanovic & Ilıc, 2015).

Annelerinin tutumunun ergenlik dönemi depresyonu ve depresyondaki ruminasyonu açıklayan bir değişken olup olmadığını ölçmek amacıyla yaşları 12, 15 ve 17 olarak değişen 163 anne-çocuk çiftinin verileri incelenmiştir. Düşük düzeyde pozitif anne tutumunun depresyon belirtilerini açıkladığı, bu yordayıcılığın ruminasyon ile daha anlamlı ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Ruminasyon özellikle depresyon ve kaygı bozukluklarında görülen işlevsel olmayan duygu durum düzenleme becerisi olarak tanımlanmaktadır. Kişinin olumsuz duyguların döngüsünden kurtulamadığı ve belirtilerin devamlılığına yol açan bu stratejinin ergen depresyonunda da etkili bir değişken olduğu düşünülmektedir (Gate ve ark, 2013)

Ergenlerin algılanan ebeveyn tutumu ve kaygı düzeylerinin incelendiği bir başka çalışmada da kültürel perspektifte ergenlerin değerlendirilmesi yapılmıştır. Çalışma için Çin, Arabistan ve Avrupa/Amerika kökenli gençlerin verileri incelenmiştir. Araştırmada anksiyete belirtilerinin en fazla olduğu ergenler Çin'dekiler olarak bulunmuştur. Ayrıca, kaygı sebebinin ebeveyn reddi, kaygılı çocuk yetiştirme tutumları ve aşırı koruyuculuk ile anlamlı düzeyde ilişkisi olduğu görülmüştür (Mousavi, Low, & Hashim, 2015).

Ergenlerin arkadaş kalitesi ve ebeveyn tutumunun benlik saygısı, mutluluk ve yaşam doyumu ile ilişkisinin incelendiği bir başka çalışmada 401 öğrencinin verilerinden yola çıkarak anne-babaların ebeveyn tutumunun ve ergen bireylerin arkadaşlıklarının kalitesinin ergenlerin benlik saygısı, mutluluk ve yaşam doyumunu açıklayan unsurlar olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmada ergenlerin iyilik halini açıklayan unsurların hem anne hem de babaya dair algılanan ebeveyn tutumu ve arkadaşlık kalitesi olduğu tespit edilmiştir. Özellikle demokratik ebeveyn tutumunda olan annelerin çocuklarının daha mutlu olduğu, demokratik baba tutumunda olan babaların çocukları da aynı şekilde otoriter tutumda olan çocuklardan daha mutlu olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, arkadaşlık kalitesi yüksek olan ergen bireylerin

daha yüksek yaşam doyumu, mutluluk ve benlik saygısı olduğu belirtilmiştir (Raboteg-Saric & Sakic, 2013).

Türkiye’de ergen bireylerin akademik başarısı, ebeveyn tutumu cinsiyet ve iyimserlik boyutlarının incelendiği diğer bir çalışmada, 1353 öğrencinin verilerinden yola çıkarak ebeveyn tutumunun iyimserlik ve akademik başarı ile ilişkili olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmaya göre demokratik ebeveyn tutumunda olan ailelerin çocuklarının otoriter ve ihmalkar ebeveynlerden daha yüksek iyimserlik seviyesinde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, akademik başarının yüksek oluşunun yüksek düzey iyimserlik ile ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte izin veren tutumda olan ebeveynlerin çocukları da ihmalkar ve otoriter olan ailelerden görece daha yüksek iyimserlik düzeyinde olduğu görülmüştür (Cenk-Sarı & Demir, 2015).

Özyeterliliğin ebeveyn tutumu ve akademik performansta aracı rolü olup olmadığının incelendiği bir başka çalışmada, 313 üniversite öğrencisinin algılanan ebeveyn tutumu, özyeterlilik ve not ortalamaları temel alınmıştır. Araştırmada, ebeveyn tutumunun tek başına akademik performansı açıklamadığı, özyeterliliğin aracı rolü olduğu tespit edilmiştir (Masud ve ark, 2016).

Kang ve Moore (2011) ebeveyn tutumu ve akademik performansı inceledikleri çalışmada 122 8. Sınıf öğrencisinin algılanan ebeveyn tutumu ve okul performansını incelemiştir. Burada kültürel farklılıktan kaynaklı olarak otoriter ebeveyn tutumunun okul başarısı ile doğrudan ilişkili olduğu, otoriter ebeveyn tutumu olan ebeveynlerin çocuklarının akademik performansının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Ebeveyn tutumunu farklı bir uyum problemi ile ele alan bir çalışmada, ebeveyn tutumu ile ergenlerin bozuk yeme davranışı arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma kapsamında, 2516 ergen bireyle boylamsal çalışmanın sonucunda ilk yapılan ölçümde ergen kız ve erkek öğrencilerden otoriter ebeveyn tutumuna sahip anneleri olan ergenlerde beş yıl sonrasında yapılan değerlendirme neticesinde demokratik, izin veren, ihmalkar ebeveyn tutumu ile yetiştirilen ergenlere göre kilo kontrol davranışlarına daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Tıkınırca yeme bozukluğu belirtileri söz konusu olan bozuk yeme davranışları ise demokratik ve izin veren

ebeveyn tutumunda daha fazla olduğu görülmüştür (Zubatsky, Berge, & Neumark-Sztainer, 2015).

Pakistan’da yapılan bir çalışmada, 100 kız öğrencinin ebeveyn tutumu, benlik saygısı ve anksiyete belirtileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma için Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Sosyal Etkileşim Anksiyetesi Ölçeği ve Ebeveyn Otoritesi Anketi uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre benlik saygısı ve sosyal anksiyete anlamlı ve negatif yönlü ilişkili bulunmuştur. Bununla birlikte izin veren ebeveyn tutumu ile sosyal anksiyetenin negatif yönlü ve anlamlı ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Karamsar ve otoriter ebeveyn tutumunun da sosyal anksiyeteyi açıkladığı görülmüştür (Yousaf, 2015).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemini oluşturan katılımcılar 11-15 yaş grubu öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırma için İmam Hatip Lisesi öğrencileri ve Meslek Lisesi öğrencilerinden oluşan iki grup oluşturularak iki grubun ebeveyn tutumu, depresyon, sosyal anksiyete ve kendilik algıları karşılaştırılmıştır. Araştırma katılımcı sayısı 110'dur. Araştırma kapsamında değişkenlerin gruplar arasında anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediği, araştırma için belirlenen özbildirim ölçekleri aracılığı ile elde edilen verilerin analizi ile gerçekleştirilmiştir. Gönüllülük esaslı gerçekleştirilen çalışmada bilgilendirilmiş onamı alan katılımcıların ebeveynlerinden ve kendilerinden alınan yanıtlar incelenmiştir. Ölçeklerin uygulanması esnasında araştırmacı öğrencilere yönergeleri okumuş ve bilgilendirme yapmıştır.

3.2. Veri Toplama Araçları

Anket çalışması yürütülen çalışmada, araştırma değişkenleri için belirlenen ölçekler aşağıdaki gibidir:

- Çocuklar için Depresyon Ölçeği (ÇDÖ)
- Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği (ÇSAÖ-Y)
- Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (PARI)
- Offer Benlik İmgesi Ölçeği

3.2.1. Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği (ÇDÖ)

Çocukların depresif belirtilerini ölçmek amacıyla geliştirilen bir özbildirim ölçeğidir. 1980 yılında Kovacs tarafından geliştirilen ölçek, Beck Depresyon Envanteri temel alınarak oluşturulmuştur. 6-17 yaş arasındaki bireylere uygulanabilen ölçek çocuklar tarafından okunarak veya çocuklara maddelerin okunması ile doldurulabilir. 27 maddeden oluşan ölçek 3'lü likert tipli bir ölçektir. Ölçekte yer alan sorulardan çocuk için son iki hafta içerisinde kendisinde gözlemediği belirtiler arasında en uygun olanı seçmesi istenir. Seçenekler arasında

örnek olarak 1. Kendimi arada sırada üzgün hissederim, 2. Kendimi sık sık üzgün hissederim ve 3. Kendimi her zaman üzgün hissederim şeklindedir. Seçeneklerin puanlandırılması sırasıyla 0, 1, 2 şeklindedir. Çocuklarda depresif belirtilerin psikopatolojik düzeyde olup olmadığını tespit etmek amacıyla belirlenmiş kesme puanı 19'dur. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 54'tür. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması Öy (1991) tarafından yapılmış olup, test-tekrar test güvenirliği .72 ve iç tutarlılık katsayısı .86 olarak bulunmuştur. Ölçeğin çocuklarda depresyon belirtilerini ölçmek adına geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu saptanmıştır.

3.2.2. Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği (ÇSAÖ-Y)

Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği (Social Anxiety Scale for Children-Revised) 1988 yılında La Greca ve arkadaşları tarafından geliştirilen bir öz bildirim ölçeğidir. İlk versiyonu 10 sorudan oluşan ölçek 1993 yılında 18 maddelik yeni bir versiyon olarak geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilmesinde sosyal anksiyetenin iki boyutlu ele alınması söz konusu olmuştur. Sosyal ortamlarda başkaları tarafından olumsuz değerlendirilme korkusu ve sosyal ortamlarda duyulan sıkıntı ve rahatsızlık ölçeğin boyutları olarak belirlenmiştir. Ölçeğin ilk 10 sorusu yeni versiyonda da yer almakta olup, ilk versiyondaki 3'lü likert tip yeni versiyonda 5'li likert tip haline getirilmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 18, en yüksek puan 90'dır. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Demir ve arkadaşları (2000) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenirliği .81 olarak bulunmuş, iç tutarlılık katsayısı ise .81 olarak saptanmıştır. Psikometrik özellikler kapsamında ölçeğin çocuklarda sosyal anksiyeteyi ölçen geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu tespit edilmiştir.

3.2.3. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (PARI)

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARI), Schaefer ve Bell (1958) tarafından geliştirilen bir öz bildirim ölçeğidir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Compte, Compte ve Özer tarafından 1978 yılında yapılmıştır. Anne-babalara, çocuk ve ergenlere uygulanabilen bu ölçek 60 maddeden ve 5 boyuttan oluşmaktadır. 4'lü likert tipli olan ölçeğin alt boyutları farklı sosyo-ekonomik düzeyde olan üç grubun karşılaştırılması sonucunda oluşturulmuştur. 179 annenin ölçek puanlarına bağlı olarak oluşturulan 5 boyut aşağıdaki gibidir:

- Aşırı kontrolcü annelik
- Demokratik tutum ve eşitlik tanıma
- Ev Kadınlığı rolünü reddetme
- Karı-koca geçimsizliği
- Artık Boyut ya da sıkı disiplin

Aşırı kontrolcü annelik alt boyutu 16 maddeden oluşmaktadır (1,3,4,7,11,12,14,26,27,28,32,34,36,46,51,57). Bu alt boyutta müdahalecilik, çocuğun çalışkan olmasını isteme, çocuğun anneye bağımlı olmasını isteme, fedakarlık ve çocuğun annesinin fedakarlığını anlamasını isteme ve bunun gerekliliğini anlamaya ilişkin maddeler yer almaktadır.

Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt boyutu 9 maddeden oluşmaktadır (2,13,18,22,29,37,44,45,59). Çocuğa eşit haklar tanınması, çocuğun fikirlerini rahat bir biçimde ifade etmesi, çocuğa arkadaşlık etme ve çocukla birçok şeyi paylaşmaya ilişkin maddeler yer almaktadır.

Ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu 13 maddeden oluşmaktadır (6,9,16,17,21,23,31,38,41,42,49,52,55). Bu alt boyutta çocukla uzun süre beraber kalmaktan hoşlanmamak, sinirlilik, yeni doğan bebeğin bakımından korkmak konularına ilişkin maddeler yer almaktadır.

Karı-koca geçimsizliği alt boyutu 6 maddeden oluşmaktadır (8,19,33,40,48,54). Bu alt boyutta anne-babanın anlaşmazlığının çocuk yetiştirmede etkisi, kocanın düşüncesizliği, kocanın anneye destek olmayışı konularına ilişkin maddeler yer almaktadır.

Artık boyut ya da sıkı disiplin alt boyutu 16 maddeden oluşmaktadır (5,10,15,20,24,25,30,35,39,43,47,50,53,56,58,60). Ebeveynin sıkı disipline inanması, çocuğu zorlaması, anne babanın hâkimiyetine inanma konularına ilişkin maddeler yer almaktadır (Dinçer, 1993).

3.2.4. Offer Benlik İmgesi Ölçeği

Offer, Ostrov, Howard ve Dolan (1989) tarafından geliştirilen öz bildirim ölçeğinde ergenlik dönemindeki bireylerin psikolojik, sosyal, cinsel, ailesel ve baş etme konuları ile birlikte benlik imgesi incelenmiştir. Ayrıca, bu konuların oluşturduğu 11 alt ölçeği bulunmaktadır:

- Aile İlişkileri,
- Dürtü Kontrolü,
- Cinsel Tutumlar,
- Bireysel Değerler,
- Baş etme Gücü,
- Beden İmgesi,
- Duygusal Düzey,
- Çevre Uyumu,
- Meslek ve Eğitim Hedefleri,
- Sosyal İlişkiler,
- Ruh Sağlığı.

Ölçeğin özgün ve uluslararası hali 99 maddeden oluşmaktadır. Katılımcılar kendilerine uygun olan maddeleri uygunluk derecesine göre “çok iyi” ve “hiç” aralığında giden 6’lı likert tipli seçeneklere yanıt verirler. Ölçeğin 99 maddelik halinde ters çevrilen maddeler ile birlikte kesme puanı 50 olarak belirlenmiş olup, 50 puanın altında zayıf benlik imgesi olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Savaşır ve Hisli Şahin (1997) tarafından yapılmıştır. 13-18 yaş grubu ile yapılan psikometrik özelliklerin incelenmesi çalışmasında Cronbach alfa değerleri .84 ile .90 arasında değişmektedir. İki farklı yaş grubunun karşılaştırılmasında ise 13-15 ve 16-18 yaş gruplarının oluşturduğu iki grubun puanlarının alfa değerleri .29 ve .79 arasında değişmektedir. Ölçeğin diğer ölçeklerle karşılaştırıldığı ölçüt bağıntılı geçerlik çalışmasında Beck Depresyon Ölçeği, Durumluluk-Süreklilik Kaygı Ölçeği, Sosyal Destek, Yaşam Doyumu ve Gelecek Beklentisi ölçekleri ile anlamlı ve pozitif korelasyonu olduğu tespit edilmiştir. Yapı geçerliliğinin ise Türkiye’deki ergen bireyler ile uygulanmasında üç genel boyutun tanımlanabileceği saptanmıştır.

Ölçeğin alt boyutları ve madde sıralaması ise aşağıdaki gibidir:

Aile İlişkileri: Ergenin ailesine ilişkin duygularıyla ilgilidir. Bu alt ölçek aynı zamanda ergenin yaşadığı evin duygusal atmosferi hakkında da bilgi verir. Bu alt boyuttaki maddeler:

2, 5, 12, 15, 33, 37, 42, 46, 53, 55, 65, 67, 74, 79, 82, 86, 91.

Dürtü Kontrolü: Bu gruptaki sorular, ergenin iç ve dış çevredeki baskılara karşı direnmede, egosunun ne ölçüde güçlü olduğunu ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu alt boyuttaki maddeler:

4, 10, 22, 41, 51, 61, 96.

Cinsel Tutumlar: Bu alt-ölçekte ergenin cinsel konulardaki duyguları, tutumları ve davranışları ele alınmaktadır. Ayrıca, karşı cinsle ilişkileri hakkında bilgiyi ölçmektedir. Bu alt boyuttaki maddeler:

6, 18, 58, 60, 71, 76, 90, 92, 95.

Bu çalışmada Offer Benlik İmgesi Ölçeği'nde yer alan cinsellik alt boyutundaki sorular çocuklar için uygun bulunmaması gerekçesi ile katılımcılara sorulmamıştır.

Bireysel Değerler: Bu alt ölçekteki sorular, ergenin davranışlarında, kendini mi yoksa başkalarını mı merkez aldığı ile ilişkilidir. Ancak bu alt ölçeğin 99 soruluk uluslararası formda, iç tutarlılığı çok düşük bulunduğu için, bağımsız bir alt ölçek olarak ele alınamayacağı belirtilmektedir. Bu alt boyuttaki maddeler:

3, 27, 31, 49, 63, 93.

Başetme Gücü: Bu alt ölçekte, ergenin, çevreye ne kadar başarılı bir şekilde uyum sağladığı, kararlılığı ve özgüveni ele alınmaktadır. Bu alt boyuttaki maddeler:

11, 57, 80, 81, 84.

Beden İmgesi: Ergenin kendi bedenine karşı olumlu veya olumsuz duygularını ele almaktadır. Bu alt boyuttaki maddeler:

17, 28, 39, 54, 62, 70, 73, 77.

Duygusal Düzey: Ergenin ruhsal yapısı içindeki duygusal uyumunu ölçmektedir. Genel duygulanımların niteliğini ve duygulardaki değişimleri ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu alt boyuttaki maddeler:

7, 14, 21, 25, 36, 48, 50, 78, 99.

Çevre Uyumu: Ergenin kendi başatme yeteneği hakkında ne istediği ile ilişkilidir. Bu alt ölçek, ego gücünün bir ölçüsü olarak da görülebilir. Bu alt boyuttaki maddeler:

16, 26, 32, 35, 38, 64, 69, 83, 85, 88, 94.

Meslek ve Eğitim Hedefleri: Bu alt ölçekteki sorular, ergenin bir mesleğe hazırlığını, gelecekle ilgili planlarını ve genel olarak çalışma ve iş konusundaki tutumlarını ölçmektedir. Bu alt boyuttaki maddeler:

24, 30, 40, 45, 52, 59, 89.

Sosyal İlişkiler: Ergenin arkadaşlıklarının niteliği ve yaşıt gruplarıyla ilişkileri hakkında bilgi vermektedir. Bu alt boyuttaki maddeler:

8, 34, 44, 47, 56, 66, 68, 87, 97.

Ruh Sağlığı: Bu ölçek, açık psikopatoloji belirtilerinin olup olmadığını ölçmektedir. Bu alt boyuttaki maddeler:

1, 13, 19, 20, 23, 29, 43, 72, 75, 98.

3.3. Araştırmanın İşlem Yolu

Araştırma kapsamında belirlenen ölçeklerin katılımcılara uygulanması ile elde edilen verilerin analizi, sosyal bilimler için istatistik yazılımı olan SPSS 20 kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmadaki verilerin incelenmesi için yapılan veri analizleri ise, bağımsız örneklem t testi, ki kare analizi, varyans analizi, korelasyon analizi ve ebeveyn tutumunun diğer araştırma değişkenleri olan çocukluk depresyonu, çocukluk sosyal anksiyetesi ve benlik imgesi değişkenlerini açıklayıcılığını ölçmek amacıyla regresyon analizi uygulanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Sosyodemografik Değişkenlerin Betimleyici İstatistikleri

Araştırmada katılımcılara kişisel bilgi formu uygulanmamış olup, yalnızca yaş, cinsiyet ve okudukları okulun türü değişkenleri hakkında bilgi alınmıştır. Kişisel değişkenlerin istatistiksel dağılımı aşağıdaki gibidir:

Tablo 1. Cinsiyet Değişkeninin Betimleyici İstatistiği

Cinsiyet	N	%	Geçerli %	Toplam %
Kız	68	61,8	61,8	61,8
Erkek	42	38,2	38,2	100,0
Toplam	110	100,0	100,0	

Tablo 1’deki veriler doğrultusunda kız öğrenciler örneklemin % 61,8’ini, erkek öğrenciler ise % 38,2’sini oluşturmaktadır.

Tablo 2. Lise Türü Değişkeninin Betimleyici İstatistiği

Lise Türü	N	%	Geçerli %	Toplam %
imam hatip lisesi	55	50,0	50,0	50,0
meslek lisesi	55	50,0	50,0	100,0
Toplam	110	100,0	100,0	

Tablo 2’de lise türlerinin dağılımına göre İmam Hatip Lisesi ve Meslek Lisesi öğrencileri eşit sayıda dağılım göstermektedir. (N=55):

Tablo 3. Yaş Değişkeninin Betimleyici İstatistiği

Yaş	N	%	Geçerli %	Toplam %
15	60	54,5	54,5	54,5
16	32	29,1	29,1	83,6
17	11	10,0	10,0	93,6
18	7	6,4	6,4	100,0
Toplam	110	100,0	100,0	

Tablo 3’de yaş değişkenini incelediğimizde 15 yaşındaki katılımcılar örneklemin %54,5’ini oluşturmaktadır. 16 yaşındaki katılımcılar %29,1, 17 yaşındaki katılımcılar %10 ve 18 yaşındakiler ise % 6,4’lük orana sahip olduğu görülmektedir.

4.2. Sosyal Anksiyete Puanlarının Sosyodemografik Veriler İle Karşılaştırılması

Araştırma değişkenlerini ölçmek amacıyla uygulanan ölçeklerden bir tanesi olan Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği puan ortalamaları ilk olarak katılımcıların yaş, cinsiyet ve lise türü değişkenleri ile karşılaştırılmış, sonraki aşamalarda diğer araştırma değişkenleri ile ilişkili olup olmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 4. Sosyal Anksiyete Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkeni ile Karşılaştırılması

Sosyal Anksiyete*Cinsiyet	cinsiyet	N	Ort	Std. Sapma	Std. Hata Ort	F	p
SosyalAnksiyete	kız	68	20,51	9,927	1,204	2,951	,089
Toplam	erkek	42	18,45	11,158	1,722		

Tablo 4’te sosyal anksiyete puan ortalamasının cinsiyet değişkenine göre dağılımının anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir ($p>.005$). Bununla birlikte kız öğrencilerin sosyal anksiyete puanlarının ($M=20,51$, $SS=9,92$) erkeklere göre ($M=18,56$, $SS=11,15$) daha fazla olduğu bulunmuş, bu farklılığın anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 5. Sosyal Anksiyete Puan Ortalamalarının Lise Türü Değişkeni ile Karşılaştırılması

Sosyal Anksiyete*Lise Türü	Lise türü	N	Ort	Std. Sapma	Std. Hata Ort	F	p
SosyalAnksiyete	imam hatip	55	20,02	10,297	1,388	,008	,930
Toplam	meslek lisesi	55	19,44	10,614	1,431		

Tablo 5’te sosyal anksiyete puan ortalamasının lise türü değişkenine göre dağılımının anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir ($p>.005$). Bununla birlikte imam hatip lisesi öğrencilerinin sosyal anksiyete puanlarının ($M=20,02$, $SS=10,29$) meslek lisesi öğrencilerine göre ($M=19,44$, $SS=10,61$) daha fazla olduğu bulunmuş, bu farklılığın anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 6. Sosyal Anksiyete Puan Ortalamalarının Yaş Değişkeni ile Karşılaştırılması

Yaş*Sosyal Anksiyete	N	Ort	Std. Sapma	Std. Hata	Minimu m	Maksimu m	F	p
15	60	19,58	9,516	1,228	3	44		
16	32	21,31	12,620	2,231	0	49		
17	11	18,09	9,741	2,937	1	29	,590	,623
18	7	16,29	8,118	3,068	7	30		
Toplam	110	19,73	10,413	,993	0	49		

Tablo 6’da sosyal anksiyete puan ortalamasının yaş değişkenine göre dağılımının anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir ($p>.005$). Bununla birlikte 16 yaşındaki öğrencilerinin sosyal anksiyete puanlarının ($M=21,31$, $SS=12,62$) 15 yaş ($M=19,58$, $SS=9,51$), 17 yaş ($M=18,09$, $SS=9,74$) ve 18 yaş ($M=16,29$, $SS=8,11$) öğrencilerine göre daha fazla olduğu bulunmuş, bu farklılığın anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir.

4.3. Depresyon Puanlarının Sosyodemografik Veriler İle Karşılaştırılması

Tablo 7. Depresyon Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkeni ile Karşılaştırılması

Depresyon*Cinsiyet	Cinsiyet	N	Ort	Std. Sapma	Std. Hata	Ort	F	p
DepresyonToplam	Kız	68	47,01	5,677	,688	1,326	,252	
	Erkek	42	48,79	4,926	,760			

Tablo 7’de depresyon puan ortalamasının cinsiyet değişkenine göre dağılımının anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir ($p>.005$). Bununla birlikte erkek öğrencilerin depresyon puanlarının ($M=48,79$, $SS=4,92$) kızlara göre

(M=47,01, SS=5,67) daha fazla olduğu bulunmuş, bu farklılığın anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir. Her iki grup da kesme puanı olan 19 puanın üzerinde aldığı görülmektedir.

Tablo 8. Depresyon Puan Ortalamalarının Lise Türü Değişkeni ile Karşılaştırılması

Depresyon*Lise Türü	Lise türü	N	Ort	Std. Sapma	Std. Hata Ort	F	p
DepresyonToplam	İmam hatip lisesi	55	50,13	3,873	,522	9,576	,003
	Meslek lisesi	55	45,25	5,729	,773		

Tablo 8’de depresyon puan ortalamasının lise türü değişkenine göre dağılımında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<.005$). İmam hatip lisesi öğrencilerinin depresyon puanlarının (M=50,13, SS=3,87) meslek lisesi öğrencilerine göre (M=45,25, SS=5,72) daha fazla olduğu bulunmuş, bu farklılığın anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, her iki grup da kesme puanı olan 19 puanın üzerinde aldığı görülmektedir.

Tablo 9. Depresyon Puan Ortalamalarının Yaş Değişkeni ile Karşılaştırılması

Yaş*Depresyon	N	Ort	Std. Sapma	Std. Hata	Minimum	Maksimum	F	p
15	60	48,33	5,190	,670	35	66	6,452	,002
16	32	49,16	4,349	,769	40	57		
17	11	43,09	6,008	1,811	31	50		
18	7	42,71	5,765	2,179	35	52		
Toplam	110	47,69	5,448	,519	31	66		

Tablo 9’da depresyon puan ortalamasının yaş değişkenine göre dağılımında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<.005$). 16 yaşındaki öğrencilerinin depresyon puanlarının (M=49,16, SS=4,34), 15 yaş (M=48,33, SS=5,19), 17 yaş (M=43,09, SS=6,00) ve 18 yaş (M=42,71, SS=5,76) daha fazla olduğu bulunmuş, bu farklılığın anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

4.4. Ebeveyn Tutumlarının Sosyodemografik Değişkenler ile Karşılaştırılması

Tablo 10. Ebeveyn Tutumu Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Lise Türü Değişkeni ile Karşılaştırılması

Ebeveyn Tutumları*Lise Türü	lisetürü	N	Ort	Std. Sapma	Std. Hata Ort	F	p
KontrolcuAnne_PARI	imam hatip lisesi	55	48,13	6,960	,939		,497
	meslek lisesi	55	47,91	9,133	1,232		
	imam hatip lisesi	55	26,45	3,999	,539		
DemokratikTutum_PARI	meslek lisesi	55	24,84	5,319	,717	1,203	,275
	imam hatip lisesi	55	32,20	4,688	,632		
	meslek lisesi	55	32,24	7,290	,983		
EvKadinligiReddetme_PARI	imam hatip lisesi	55	13,67	3,475	,469		
	meslek lisesi	55	13,69	3,967	,535	,077	,790
	imam hatip lisesi	55	43,49	7,200	,971		
ArtikBoyutDisiplin_PARI	meslek lisesi	55	42,07	8,871	1,196		

Tablo 10’da ebeveyn tutumları alt boyutlarının lise türü değişkeni ile karşılaştırılmasında, alt boyutların lise türüne bağlı olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>.005$). Bununla birlikte, imam hatip lisesi öğrencilerinin ebeveyn tutumları alt boyutları arasındaki Kontrolcü Anne ($M=48,19,SS=6,96$), Demokratik Tutum ($M=26,45,SS=3,99$) ve Artık Boyut/Sıkı Disiplin ($M=43,49,SS=7,20$) daha yüksek puan aldıkları görülmektedir. Meslek lisesi öğrencileri ise ebeveyn tutumları alt boyutlarından Ev Kadınlığını Reddetme ($M=32,24,SS=7,29$), Karı Koca Geçimsizliği ($M=13,69,SS=3,47$) alt boyutlarından

imam hatip lisesi öğrencilerinden az bir farkla daha yüksek puan ortalamasına sahiptirler.

Tablo 11. Ebeveyn Tutumu Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkeni ile Karşılaştırılması

Ebeveyn Tutumları*Cinsiyet	cinsiyet	N	Ort	Std. Sapma	Std. Hata Ort	F	p
KontrolcuAnne_PARI	kız	68	48,63	8,430	1,022	,191	,663
	erkek	42	47,02	7,478	1,154		
DemokratikTutum_PARI	kız	68	25,74	5,021	,609	,005	,942
	erkek	42	25,50	4,341	,670		
EvKadinligiReddetme_PARI	kız	68	31,65	6,808	,826	3,337	,070
	erkek	42	33,14	4,667	,720		
KariKocaGecimsizligi_PARI	kız	68	13,51	4,043	,490	2,768	,099
	erkek	42	13,95	3,131	,483		
ArtikBoyutDisiplin_PARI	kız	68	43,09	8,059	,977	1,994	,161
	erkek	42	42,29	8,170	1,261		

Tablo 11’de ebeveyn tutumları alt boyutlarının cinsiyet değişkeni ile karşılaştırılmasında, alt boyutların cinsiyete bağlı olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>.005$). Bununla birlikte, kız öğrencilerinin ebeveyn tutumları alt boyutları arasındaki Kontrolcü Anne ($M=48,63,SS=8,43$), Demokratik Tutum ($M=25,74,SS=5,02$) ve Artık Boyut/Sıkı Disiplin ($M=43,09,SS=8,05$) daha yüksek puan aldıkları görülmektedir. Erkek öğrenciler ise ebeveyn tutumları alt boyutlarından Ev Kadınlığını Reddetme ($M=33,14,SS=4,66$), Karı Koca Geçimsizliği ($M=13,95,SS=3,13$) alt boyutlarından kız öğrencilerden az bir farkla daha yüksek puan ortalamasına sahiptirler.

Tablo 12. Ebeveyn Tutumu Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Yaş Değişkeni ile Karşılaştırılması

Ebeveyn Tutumları*Yaş	N	Ort	Std. Sapma	Std. Hata	Min imum	Maks imum	F	p
KontrolcuAnne_PA	15	60	47,18	6,920	,893	26	59	
RI	16	32	49,66	10,814	1,912	0	61	

	17	11	48,00	6,899	2,080	36	58	,648	,586
	18	7	47,71	3,352	1,267	44	54		
	Toplam	110	48,02	8,083	,771	0	61		
	15	60	26,28	4,267	,551	16	33		
	16	32	23,91	5,975	1,056	0	32		
DemokratikTutum_	17	11	26,73	3,003	,905	21	30	2,103	,104
PARI	18	7	26,43	2,992	1,131	22	31		
	Toplam	110	25,65	4,754	,453	0	33		
	15	60	32,32	4,681	,604	22	43		
	16	32	31,91	8,589	1,518	0	46		
EvKadinligiReddet	17	11	32,64	5,221	1,574	24	40	,049	,985
me_PARI	18	7	32,14	5,757	2,176	21	38		
	Toplam	110	32,22	6,101	,582	0	46		
	15	60	14,02	3,471	,448	7	22		
	16	32	12,88	4,499	,795	0	22		
KariKocaGecimsizli	17	11	13,64	3,384	1,020	9	20	,797	,498
gi_PARI	18	7	14,57	1,618	,612	12	17		
	Toplam	110	13,68	3,712	,354	0	22		
	15	60	42,83	7,244	,935	24	55		
	16	32	43,22	10,181	1,800	0	54		
ArtikBoyutDisiplin_	17	11	42,45	6,314	1,904	30	51	,167	,919
PARI	18	7	40,86	7,777	2,939	32	52		
	Toplam	110	42,78	8,073	,770	0	55		

Tablo 11’de ebeveyn tutumları alt boyutlarının yaş değişkeni ile karşılaştırılmasında, alt boyutların yaşa bağlı olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>.005$). Farklı alt boyutlarda farklı yaşların yüksek ortalama aldıkları görülmektedir. 16 yaş öğrencileri ($M=49,66,SS=10,81$) kontrolcü anne alt boyutu ve Artık Boyut/Sıkı Disiplin ($M=43,22,SS=10,18$) diğer yaşlara göre daha yüksek puan aldığı görülmektedir.

4.5. Benlik İmgesinin Sosyodemografik Veriler İle Karşılaştırılması

Tablo 13. Benlik İmgesi Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkeni ile Karşılaştırılması

Benlik İmgesi Boyutları*Cinsiyet	cinsiyet	N	Ort	Std. Sapma	Std. Hata Ort	F	p
Aileİlkileri_OFFER	Kız	68	41,84	12,632	1,532	,250	,618
	erkek	42	43,40	12,638	1,950		
DürtüKontrolü_OFFER	Kız	68	24,06	6,212	,753	1,874	,174
	erkek	42	20,90	5,084	,784		
BireyselDeğerler_OFFER	Kız	68	14,25	4,805	,583	2,200	,141
	erkek	42	14,95	5,864	,905		
BaşetmeGücü_OFFER	Kız	68	12,37	3,665	,444	,616	,434
	erkek	42	10,69	4,431	,684		
Bedenİmgesi_OFFER	Kız	68	23,63	5,339	,647	,629	,429
	erkek	42	23,17	6,401	,988		
DuyusalDüzey_OFFER	Kız	68	29,16	7,295	,885	,025	,875
	erkek	42	29,60	7,329	1,131		
ÇevreUyumu_OFFER	Kız	68	28,04	5,690	,690	1,133	,290
	erkek	42	29,52	6,402	,988		
MeslekveEğitim_OFFER	Kız	68	14,28	4,822	,585	,018	,893
	erkek	42	15,14	5,335	,823		
Sosyalİlkileri_OFFER	Kız	68	22,53	7,706	,935	2,923	,090
	erkek	42	24,64	5,582	,861		
RuhSağlığı_OFFER	Kız	68	26,49	6,553	,795	,060	,807
	erkek	42	26,02	6,594	1,018		

Tablo 13'e göre benlik imgesi alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre incelenmesinde kız ve erkek öğrencilerin alt boyutlardan aldıkları puanların ortalamalarının anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir ($p > .005$). Farklı alt boyutlarda cinsiyetlerin yüksek ortalama aldıkları görülmektedir kız öğrencilerinin Dürtü Kontrolü ($M=24,06, SS=6,21$) Baş Etme Gücü ($M=12,37, SS=3,66$) ve Ruh Sağlığı ($M=26,49, SS=6,55$) erkek öğrencilere göre daha yüksek puan aldığı görülmektedir. Erkek öğrenciler ise Aile İlişkileri ($M=43,40, SS=12,63$), Çevre Uyumu ($M=29,52, SS=6,40$), Meslek ve Eğitim Hedefleri ($M=15,14, SS=5,33$) ve Sosyal İlişkiler ($M=24,64, SS=5,58$) alt boyutlarında kız öğrencilerden daha yüksek

puanlar aldığı görülmüştür. Bu bağlamda kız ve erkek öğrencilerinin benlik imgesi anlamında farklı alanlarda yeterliliklerinin olduğu düşünülmektedir.

Tablo 14. Benlik İmgesi Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Lise Türü Değişkeni ile Karşılaştırılması

Benlik İmgesi Boyutları*Lise Türü	lisetürü	N	Ort	Std. Sapma	Std. Hata Ort	F	p
Aileİlkileri_OFFER	imam hatip lisesi	55	40,69	11,992	1,617	1,231	,270
	meslek lisesi	55	44,18	13,054	1,760		
	imam hatip lisesi	55	22,00	5,171	,697		
DurtuKontrolu_OFFER	meslek lisesi	55	23,71	6,638	,895	1,693	,196
	imam hatip lisesi	55	14,69	5,673	,765		
	meslek lisesi	55	14,35	4,770	,643		
BireyselDeğerler_OFFER	imam hatip lisesi	55	10,84	4,063	,548	,154	,695
	meslek lisesi	55	12,62	3,847	,519		
	imam hatip lisesi	55	23,65	6,340	,855		
BaşetmeGucu_OFFER	meslek lisesi	55	23,25	5,129	,692	,401	,528
	imam hatip lisesi	55	28,73	7,067	,953		
	meslek lisesi	55	29,93	7,498	1,011		
Bedenİmgesi_OFFER	imam hatip lisesi	55	29,29	5,804	,783	,166	,685
	meslek lisesi	55	27,93	6,140	,828		
	imam hatip lisesi	55	14,65	5,132	,692		
DuygusalDüzey_OFFER	meslek lisesi	55	14,56	4,947	,667		
	imam hatip lisesi	55	14,65	5,132	,692		
	meslek lisesi	55	14,56	4,947	,667		
CevreUyumu_OFFER	meslek lisesi	55	14,56	4,947	,667		
	imam hatip lisesi	55	14,65	5,132	,692		
	meslek lisesi	55	14,56	4,947	,667		
MeslekveEğitim_OFFER	meslek lisesi	55	14,56	4,947	,667		
	imam hatip lisesi	55	14,65	5,132	,692		
	meslek lisesi	55	14,56	4,947	,667		

Sosyalİlkiler_OFFER	imam hatip lisesi	55	24,07	6,798	,917	,008	,928
	meslek lisesi	55	22,60	7,223	,974		
RuhSağlığı_OFFER	imam hatip lisesi	55	25,25	6,490	,875	,065	,799
	meslek lisesi	55	27,36	6,482	,874		

Tablo 14'e göre benlik imgesi alt boyutlarının lise türü değişkenine göre incelenmesinde imam hatip lisesi ve meslek lisesi öğrencilerinin alt boyutlardan aldıkları puanların Dürtü Kontrolü alt boyutu dışındaki diğer alt boyutların puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir ($p > .005$). İmam hatip lisesi ve meslek lisesi öğrencilerinin ortalama farkı $p = .045$ ($p < .005$) olduğundan iki grubun puan ortalamalarında anlamlı farklı olduğu görülmektedir. Bu durum imam hatip lisesi öğrencilerinin dürtü kontrolü anlamında daha zayıf olduğunu göstermektedir. Farklı alt boyutlarda lise türlerinin yüksek ortalama aldıkları görülmektedir. Meslek lisesi öğrencilerinin Aile İlişkileri ($M=44,18, SS=13,05$), Baş Etme Gücü ($M=12,62, SS=3,84$), Duygusal Düzey ($M=29,93, SS=7,49$) ve Ruh Sağlığı ($M=27,36, SS=6,48$) imam hatip lisesi öğrencilerine göre daha yüksek puan aldığı görülmektedir. İmam Hatip Lisesi öğrencileri ise Bireysel Değerler ($M=14,69, SS=5,67$), Çevre Uyumu ($M=29,29, SS=5,80$), Beden İmgesi ($M=23,65, SS=6,34$) ve Sosyal İlişkiler ($M=24,07, SS=6,79$) alt boyutlarında meslek lisesi öğrencilerinden daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür. Bu bağlamda meslek lisesi ve imam hatip lisesi öğrencilerinin benlik imgesi anlamında farklı alanlarda yeterliliklerinin olduğu düşünülmektedir.

Tablo 15. Benlik İmgesi Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Yaş Değişkeni ile Karşılaştırılması

Benlik İmgesi*Yaş	N	Ort	Std. Sapma	Std. Hata	Mini mum	Mak sim um	F	p
Aileİliskileri_OFFER	15	60	42,23	13,578	1,753	21	80	,137 ,938
	16	32	43,50	11,453	2,025	26	68	
	17	11	41,00	11,824	3,565	20	67	
	18	7	41,57	12,218	4,618	27	65	
	Toplam	110	42,44	12,599	1,201	20	80	
DurtuKontrolu_OFFER	15	60	22,00	5,480	,708	12	34	1,000 ,396
	16	32	24,19	6,684	1,182	8	40	
	17	11	23,64	5,143	1,551	17	31	
	18	7	22,86	7,904	2,988	13	34	
	Toplam	110	22,85	5,984	,571	8	40	
BireyselDegerler_OFFER	15	60	15,55	5,413	,699	6	29	2,954 ,036
	16	32	12,38	5,066	,895	5	22	
	17	11	15,64	3,414	1,029	10	21	
	18	7	13,71	4,071	1,539	8	20	
	Toplam	110	14,52	5,219	,498	5	29	
BaşetmeGucu_OFFER	15	60	11,43	4,315	,557	5	24	,700 ,554
	16	32	11,88	3,799	,672	6	22	
	17	11	13,27	3,552	1,071	9	19	
	18	7	11,14	3,436	1,299	6	16	
	Toplam	110	11,73	4,039	,385	5	24	
BedenImgesi_OFFER	15	60	23,70	6,032	,779	14	42	,251 ,860
	16	32	23,38	5,621	,994	12	35	
	17	11	22,09	5,205	1,569	12	29	
	18	7	23,86	5,367	2,029	17	30	
	Toplam	110	23,45	5,743	,548	12	42	
DuygusalDuzey_OFFER	15	60	28,87	6,680	,862	15	47	,589 ,623
	16	32	30,66	7,913	1,399	15	46	
	17	11	29,18	7,291	2,198	18	40	
	18	7	27,43	9,761	3,689	19	46	
	Toplam	110	29,33	7,277	,694	15	47	

	15	60	29,35	6,011	,776	18	42		
	16	32	27,22	6,173	1,091	17	44		
CevreUyumu_OFFER	17	11	29,09	6,348	1,914	18	41		
	18	7	27,86	3,848	1,455	22	33	,941	,424
	Toplam	110	28,61	5,986	,571	17	44		
	15	60	15,38	5,606	,724	7	35		
	16	32	13,53	4,016	,710	7	22		
MeslekveEgitim_OFFER	17	11	14,00	4,561	1,375	9	20	1,077	,362
	18	7	13,86	4,100	1,550	8	19		
	Toplam	110	14,61	5,018	,478	7	35		
	15	60	24,02	6,816	,880	10	39		
	16	32	22,69	7,681	1,358	9	43	,568	,638
SosyalIliskiler_OFFER	17	11	23,09	6,833	2,060	10	32		
	18	7	20,86	6,466	2,444	11	31		
	Toplam	110	23,34	7,021	,669	9	43		
	15	60	25,33	6,597	,852	13	39		
	16	32	27,66	6,057	1,071	16	40	1,859	,141
RuhSagligi_OFFER	17	11	29,09	6,503	1,961	18	38		
	18	7	24,14	7,128	2,694	17	33		
	Toplam	110	26,31	6,542	,624	13	40		

Tablo 15'e göre benlik imgesi alt boyutlarının yaş değişkenine göre incelenmesinde farklı yaşlardaki öğrencilerinin alt boyutlardan aldıkları puanların Bireysel Değerler alt boyutu dışındaki diğer alt boyutların puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir ($p > .005$). Farklı yaşlardaki öğrencilerinin ortalama farkı $p = .036$ ($p < .005$) olduğundan yaşlara göre puan ortalamalarında anlamlı fark olduğu görülmektedir. 15 yaş öğrencilerinin diğer öğrencilere göre daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları alt boyutlar; Çevre Uyumu ($M=29,35, SS=6,01$), Meslek ve Eğitim Hedefleri ($M=15,38, SS=5,60$), Sosyal İlişkiler ($M=24,02, SS=6,81$) ve Beden İmgesi ($M=23,70, SS=6,03$) olduğundan diğer yaşlardaki öğrencilerine göre daha yüksek puan aldığı görülmektedir. 16 yaşındaki katılımcılar ise Duyusal Düzey ($M=30,66, SS=7,91$), Aile İlişkileri ($M=43,50, SS=11,45$), Dürtü Kontrol ($M=24,19, SS=6,68$) diğer yaşlara göre yüksek puan ortalamaları almışlardır. 17 yaşındaki katılımcıların Baş Etme

Gücü (M=13,27,SS=3,55), Bireysel Değerler (M=15,64,SS=3,41) ve Ruh Sağlığı (M=29,09,SS=6,50) alt boyutlarında diğer yaşlardaki katılımcılara göre daha yüksek puanlar aldığı görölmüştür.

4.6. Ölçek ve Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Analizi

Tablo 16. Sosyal Anksiyete, Depresyon ve Ebeveyn Tutumu Boyutlarının Korelasyon Analizi

Sosyal Anksiyete*Depresyon*Ebeveyn Tutumu	1	2	3	4	5	5
1.SosyalAnksiyeteToplam	1					
2.DepresyonToplam	,142	1				
3.KontrolcuAnne_PARI	,086	,038	1			
4.DemokratikTutum_PARI	,040	,008	,558**	1		
5.EvKadinligiReddetme_PARI	,220*	,025	,460**	,480**	1	
6.KariKocaGecimsizligi_PARI	,079	-,010	,329**	,397**	,625**	1

*. Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlı. **. Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlı

Katılımcıların sosyal anksiyete, depresyon ve ebeveyn tutumu karşılaştırıldığında,

- PARI alt boyutları Demokratik Tutum ve Kontrolcü Anne ($r = .558, p < .001$) anlamlı ve pozitif yönlü ilişkili bulunmuş
- PARI alt boyutları Kontrolcü Anne ve Karı Koca Geçimsizliği ($r = .329, p < .001$) anlamlı ve pozitif yönlü ilişkili bulunmuş
- PARI alt boyutları Kontrolcü Anne ve Ev Kadınlığını Reddetme ($r = .460, p < .001$) anlamlı ve pozitif yönlü ilişkili bulunmuş
- PARI alt boyutları Demokratik Tutum ve Ev Hanımlığını Reddetme ($r = .480, p < .001$) anlamlı ve pozitif yönlü ilişkili bulunmuş
- PARI alt boyutları Demokratik Tutum ve Karı Koca Geçimsizliği ($r = .397, p < .001$) anlamlı ve pozitif yönlü ilişkili bulunmuş
- PARI alt boyutları Ev Kadınlığını Reddetme ve Karı Koca Geçimsizliği ($r = .625, p < .001$) anlamlı ve pozitif yönlü ilişkili bulunmuş
- Sosyal Anksiyete ve Depresyon Puanları ve PARI alt boyutları anlamlı düzeyde ilişkili bulunmamıştır.

Tablo 17. Sosyal Anksiyete, Depresyon ve Benlik İmgesi Boyutlarının Korelasyon Analizi

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.SosyalAnksiyeteToplam	1											
2.DepresyonToplam	,142	1										
3.AileIliskileri_OFFER	,188*	,155	1									
4.DurtuKontrolu_OFFER	,329**	,182	,281**	1								
5.BireyselDegerler_OFFER	-,050	-,090	,268**	,159	1							
6.BaşetmeGucu_OFFER	,317**	-,035	,472**	,188*	,216*	1						
7.BedenImgesi_OFFER	,541**	,138	,284**	,200*	-,196*	,370**	1					
8.DuygusalDuzey_OFFER	,480**	,329**	,382**	,424**	-,107	,335**	,434**	1				
9.CevreUyumu_OFFER	,232*	,214*	,348**	,209*	,355**	,347**	,095	,158	1			
10.MeslekveEgitim_OFFER	,254**	,157	,383**	,110	,353**	,440**	,349**	,274**	,376**	1		
11.SosyalIliskiler_OFFER	,532**	,246**	,394**	,307**	,151	,313**	,360**	,537**	,545**	,382**	1	
12.RuhSagligi_OFFER	,521**	,113	,336**	,262**	-,011	,336**	,509**	,542**	,214*	,366**	,569**	1

*. Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlı.

** . Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlı.

Sosyal Anksiyete, Depresyon ve Benlik İmgesi Alt Boyutlarının Korelasyonu aşağıdaki gibidir:

- Sosyal Anksiyete toplam puanı ve OFFER alt boyutu Aile İlişkileri ($r=.188$, $p<.005$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- Sosyal Anksiyete toplam puanı ve OFFER alt boyutu Dürtü Kontrolü ($r=.329$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- Sosyal Anksiyete toplam puanı ve OFFER alt boyutu Baş Etme Gücü ($r=.317$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- Sosyal Anksiyete toplam puanı ve OFFER alt boyutu Beden İmgesi ($r=.541$, $p<.001$) pozitif yönlü ilişkili
- Sosyal Anksiyete toplam puanı ve OFFER alt boyutu Duygusal Düzey ($r=.480$, $p<.001$) pozitif yönlü ilişkili
- Sosyal Anksiyete toplam puanı ve OFFER alt boyutu Çevre Uyumu ($r=.232$, $p<.005$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- Sosyal Anksiyete toplam puanı ve OFFER alt boyutu Meslek ve Eğitim Hedefleri ($r=.254$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- Sosyal Anksiyete toplam puanı ve OFFER alt boyutu Sosyal İlişkiler ($r=.532$, $p<.001$) pozitif yönlü ilişkili
- Sosyal Anksiyete toplam puanı ve OFFER alt boyutu Ruh Sağlığı ($r=.521$, $p<.001$) pozitif yönlü ilişkili
- Depresyon toplam puanı ve OFFER alt boyutu Duygusal Düzey ($r=.329$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- Depresyon toplam puanı ve OFFER alt boyutu Çevre Uyumu ($r=.214$, $p<.005$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- Depresyon toplam puanı ve OFFER alt boyutu Sosyal İlişkiler ($r=.246$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Aile İlişkileri ve Dürtü Kontrolü ($r=.281$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Aile İlişkileri ve Bireysel Değerler ($r=.268$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Aile İlişkileri ve Baş Etme Gücü ($r=.472$, $p<.001$) pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Aile İlişkileri ve Beden İmgesi ($r=.285$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Aile İlişkileri ve Duygusal Düzey ($r=.382$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili

- OFFER Aile İlişkileri ve Çevre Uyumu ($r=.348$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Aile İlişkileri ve Meslek ve Eğitim Hedefleri ($r=.383$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Aile İlişkileri ve Sosyal İlişkiler ($r=.394$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Aile İlişkileri ve Ruh Sağlığı ($r=.336$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Dürtü Kontrolü ve Baş Etme Gücü ($r=.188$, $p<.005$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Dürtü Kontrolü ve Beden İmgesi ($r=.200$, $p<.005$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Dürtü Kontrolü ve Duygusal Düzey ($r=.424$, $p<.001$) pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Dürtü Kontrolü ve Çevre Uyumu ($r=.209$, $p<.005$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Dürtü Kontrolü ve Sosyal İlişkiler ($r=.307$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Dürtü Kontrolü ve Baş Etme Gücü ($r=.262$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Bireysel Değerler ve Baş Etme Gücü ($r=.216$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Bireysel Değerler ve Beden İmgesi, ($r=-.196$, $p<.001$) zayıf ve negatif yönlü ilişkili
- OFFER Bireysel Değerler ve Çevre Uyumu ($r=.355$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Bireysel Değerler ve Meslek ve Eğitim Hedefleri ($r=.353$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Baş Etme Gücü ve Beden İmgesi ($r=.370$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Baş Etme Gücü ve Duygusal Düzey ($r=.335$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Baş Etme Gücü ve Çevre Uyumu ($r=.347$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Baş Etme Gücü ve Meslek ve Eğitim Hedefleri ($r=.440$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Baş Etme Gücü ve Sosyal İlişkiler ($r=.313$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili

- OFFER Baş Etme Gücü ve Ruh Sağlığı ($r=.336$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Beden İmgesi ve Duygusal Düzey ($r=.434$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Beden İmgesi ve Meslek ve Eğitim Hedefleri ($r=.349$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Beden İmgesi ve Sosyal İlişkiler ($r=.360$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Beden İmgesi ve Ruh Sağlığı ($r=.509$, $p<.001$) pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Duygusal Düzey ve Meslek ve Eğitim Hedefleri ($r=.274$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Duygusal Düzey ve Sosyal İlişkiler ($r=.537$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Duygusal Düzey ve Ruh Sağlığı ($r=.542$, $p<.001$) pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Çevre Uyumunu ve Meslek ve Eğitim Hedefleri ($r=.376$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Çevre Uyumunu ve Sosyal İlişkiler ($r=.545$, $p<.001$) pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Çevre Uyumunu ve Ruh Sağlığı ($r=.214$, $p<.005$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Meslek ve Eğitim Hedefleri ve Sosyal İlişkiler ($r=.382$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Meslek ve Eğitim Hedefleri ve Ruh Sağlığı ($r=.366$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Sosyal İlişkiler ve Ruh Sağlığı ($r=.569$, $p<.001$) pozitif yönlü ilişkili

Tablo 18. Benlik İmgesi ve Ebeveyn Tutumu Boyutlarının Korelasyon Analizi

Benlik İmgesi*Ebeveyn Tutumları	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1.Aileİliskileri_OFFER	1														
2.DurtuKontrolü_OFFER	,281**	1													
3.BireyselDegerler_OFFER	,268**	,159	1												
4.BaşetmeGucu_OFFER	,472**	,188*	,216*	1											
5.Bedenİmgesi_OFFER	,284**	,200*	-,196*	,370**	1										
6.DuygusalDuzey_OFFER	,382**	,424**	-,107	,335**	,434**	1									
7.CevreUyumu_OFFER	,348**	,209*	,355**	,347**	,095	,158	1								
8.MeslekveEgitim_OFFER	,383**	,110	,353**	,440**	,349**	,274**	,376**	1							
9.Sosyalİliskiler_OFFER	,394**	,307**	,151	,313**	,360**	,537**	,545**	,382**	1						
10.RuhSagligi_OFFER	,336**	,262**	-,011	,336**	,509**	,542**	,214*	,366**	,569**	1					
11.KontrolcuAnne_PARI	-,024	-,110	-,079	-,081	-,061	-,016	-,239*	-,143	-,140	,025	1				
12.DemokratikTutum_PARI	-,179	-,140	-,028	-,150	-,065	-,096	-,143	-,119	-,070	-,057	,558**	1			
13.EvKadinligiReddetme_PARI	,214*	-,031	,087	,141	,205*	,167	-,093	,181	,201*	,288**	,460**	,480**	1		
14.KariKocaGecimsizligi_PARI	,323**	-,136	,122	,257**	,121	,044	,098	,244*	,103	,170	,329**	,397**	,625**	1	
15.ArtikBoyutDisiplin_PARI	-,069	-,147	-,095	,001	-,013	-,081	-,188*	-,190*	-,134	,006	,674**	,422**	,433**	,316**	1

*. Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlı.**. Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlı.

- OFFER Aile İlişkileri ve PARI Ev Hanımlığını Reddetme ($r=.214$, $p<.005$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Aile İlişkileri ve PARI Karı Koca Geçimsizliği ($r=.323$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Baş Etme Gücü ve PARI Karı Koca Geçimsizliği ($r=.257$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Beden İmgesi ve PARI Ev Hanımlığını Reddetme ($r=.201$, $p<.005$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Meslek ve Eğitim Hedefleri ve PARI Karı Koca Geçimsizliği ($r=.244$, $p<.005$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Meslek ve Eğitim Hedefleri ve PARI Artık Boyut-Sıkı Disiplin ($r=-.190$, $p<.005$) zayıf ve negatif yönlü ilişkili
- OFFER Çevre Uyumu ve PARI Artık Boyut-Sıkı Disiplin ($r=-.188$, $p<.005$) zayıf ve negatif yönlü ilişkili
- OFFER Sosyal İlişkiler ve PARI Ev Kadınlığını Reddetme ($r=.201$, $p<.005$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- OFFER Ruh Sağlığı ve PARI Ev Kadınlığını Reddetme ($r=.288$, $p<.001$) zayıf ve pozitif yönlü ilişkili
- PARI Kontrolcü Anne ve PARI Demokratik Tutum ($r=.558$, $p<.001$) pozitif yönlü ilişkili
- PARI Kontrolcü Anne ve PARI Ev Kadınlığını Reddetme ($r=.460$, $p<.005$) pozitif yönlü ilişkili
- PARI Kontrolcü Anne ve PARI Karı Koca Geçimsizliği ($r=.329$, $p<.001$) pozitif yönlü ilişkili
- PARI Kontrolcü Anne ve PARI Artık Boyut-Sıkı Disiplin ($r=.674$, $p<.001$) pozitif yönlü ilişkili
- PARI Demokratik Tutum ve PARI Ev Kadınlığını Reddetme ($r=.480$, $p<.001$) pozitif yönlü ilişkili
- PARI Demokratik Tutum ve PARI Karı Koca Geçimsizliği ($r=.397$, $p<.001$) pozitif yönlü ilişkili
- PARI Demokratik Tutum ve PARI Artık Boyut-Sıkı Disiplin ($r=.422$, $p<.001$) pozitif yönlü ilişkili
- PARI Ev Kadınlığını Reddetme ve PARI Karı Koca Geçimsizliği ($r=.625$, $p<.001$) pozitif yönlü ilişkili

- PARI Ev Kadınlığını Reddetme ve PARI Artık Boyut-Sıkı Disiplin ($r=.433$, $p<.001$) pozitif yönlü ilişkili
- PARI Karı Koca Geçimsizliği ve PARI Artık Boyut-Sıkı Disiplin ($r=.316$, $p<.001$) pozitif yönlü ilişkili bulunmuştur.

4.7. Ana Baba Tutumu ve Çocuk Yetiştirme Boyutlarının Benlik İmgesi Boyutları ile Doğrusal Regresyon Analizi

Tablo 19. PARI – Kontrolcü Anne Alt Boyutu ile OFFER Benlik İmgesi Alt Boyutlarının Regresyon Analizi

PARI-Kontrolcü Anne*OFFER	Standart Olmayan		Standart	t	p
	B	Std.Hata	Beta		
(Constant)	55,740	6,140		9,078	,000
Aileİlkileri_OFFER	,060	,077	,094	,780	,437
DurtuKontrolu_OFFER	-,140	,153	-,103	-,913	,364
CinselTutumlar_OFFER	,036	,113	,033	,317	,752
BireyselDeğerler_OFFER	,048	,190	,031	,250	,803
1 BaşetmeGucu_OFFER	-,046	,254	-,023	-,182	,856
Bedenselİmgesi_OFFER	-,102	,178	-,073	-,573	,568
DuygusalDüzey_OFFER	,063	,155	,057	,406	,685
CevreUyumu_OFFER	-,268	,175	-,199	-1,534	,128
MeslekveEğitim_OFFER	-,183	,201	-,113	-,907	,367
Sosyalİlkileri_OFFER	-,109	,172	-,094	-,629	,530
RuhSağlığı_OFFER	,210	,165	,170	1,276	,205

a. Bağımlı Değişken: KontrolcuAnne_PARI

$R^2=.094$

İlk analizde PARI alt boyutu olan Kontrolcü anne değişkeninin OFFER benlik imgesi alt boyutlarını anlamlı şekilde açıklamadığı bulunmuştur. [$t=3,277$; $p<0,01$]. İkinci modelde aktif başa çıkma [$t=4,251$; $p<0,01$] ve şakaya vurma [$t=3,723$; $p<0,01$] değişkenlerinin düşük benlik saygısını anlamlı şekilde yordadığı bulunmuştur.

Tablo 20. PARI – Demokratik Tutum Alt Boyutu ile OFFER Benlik İmgesi Alt Boyutlarının Regresyon Analizi

PARI-Demokratik Tutum* OFFER	Standart Olmayan		Standart	t	p
	B	Std.Hata	Beta		
Sabit	30,383	3,676		8,266	,000
Ailelliskileri_OFFER	-,047	,046	-,125	-1,023	,309
DurtuKontrolu_OFFER	-,089	,092	-,112	-,972	,333
CinselTutumlar_OFFER	,010	,068	,015	,142	,887
BireyselDegerler_OFFER	,087	,114	,096	,767	,445
1 BaşetmeGucu_OFFER	-,082	,152	-,070	-,539	,591
BedenImgesi_OFFER	,025	,107	,030	,234	,815
DuygusalDuzey_OFFER	-,001	,093	-,001	-,009	,993
CevreUyumu_OFFER	-,090	,105	-,113	-,859	,392
MeslekveEgitim_OFFER	-,069	,121	-,073	-,576	,566
Sosyalİliskiler_OFFER	,058	,103	,085	,559	,578
RuhSağligi_OFFER	,019	,099	,026	,191	,849

R²=,062

PARI alt boyutlarından Demokratik Tutumun OFFER benlik imgesi ölçeğinin alt boyutlarını anlamlı düzeyde açıklamadığı tespit edilmiştir.

Tablo 21. PARI – Ev Kadınlığını Reddetme Alt Boyutu ile OFFER Benlik İmgesi Alt Boyutlarının Regresyon Analizi

PARI-Ev Kadınlığını Reddetme*OFFER Boyutları	Standart Olmayan		Standart	t	p
	B	Std.Hata	Beta		
Sabit	31,131	4,303		7,234	,000
Ailelliskileri_OFFER	,079	,054	,164	1,467	,146
1 DurtuKontrolu_OFFER	-,189	,107	-,185	-1,761	,081
CinselTutumlar_OFFER	-,116	,079	-,144	-1,469	,145

BireyselDegerler_OFFER	,210	,133	,180	1,576	,118
BaşetmeGucu_OFFER	,102	,178	,068	,576	,566
BedenImgesi_OFFER	,081	,125	,076	,646	,520
DuygusalDuzey_OFFER	-,028	,108	-,034	-,261	,795
CevreUyumu_OFFER	-,381	,123	-,374	-3,109	,002
MeslekveEgitim_OFFER	,035	,141	,028	,245	,807
SosyalIiskiler_OFFER	,203	,121	,233	1,676	,097
RuhSagligi_OFFER	,174	,115	,186	1,505	,136

R²=,219

PARI alt boyutlarından Ev Kadınlığını Reddetme alt boyutunun OFFER benlik imgesi ölçeğinin alt boyutlarından Çevre Uyumu dışındakilerini anlamlı düzeyde açıklamadığı tespit edilmiştir. OFFER benlik imgesi alt boyutlarından Çevre uyumu [t=-3,109; p<0,01] olduğundan Ev kadınlığını reddetme uyumunun çevre uyumuna ilişkin benlik imajının zayıflığını açıkladığı tespit edilmiştir.

Tablo 22. PARI – Karı Koca Geçimsizliği Alt Boyutu ile OFFER Benlik İmgesi Alt Boyutlarının Regresyon Analizi

PARI-Karı Koca Geçimsizliği * OFFER	Standart Olmayan		Standart	t	p
	B	Std.Hata	Beta		
Sabit	12,321	2,631		4,683	,000
AileIiskileri_OFFER	,092	,033	,313	2,789	,006
DurtuKontrolu_OFFER	-,165	,066	-,266	-2,515	,014
CinselTutumlar_OFFER	-,060	,048	-,122	-1,238	,219
1 BireyselDegerler_OFFER	,033	,082	,047	,407	,685
BaşetmeGucu_OFFER	,150	,109	,163	1,378	,171
BedenImgesi_OFFER	-,003	,076	-,004	-,033	,974
DuygusalDuzey_OFFER	-,048	,066	-,095	-,729	,468
CevreUyumu_OFFER	-,042	,075	-,067	-,558	,578

MeslekveEgitim_OFFER	,065	,086	,088	,757	,451
Sosyalİlkiler_OFFER	-,002	,074	-,004	-,026	,980
RuhSagligi_OFFER	,071	,071	,125	1,003	,318

R²=,211

PARI alt boyutlarından Karı Koca Geçimsizliği alt boyutunun OFFER benlik imgesi ölçeğinin alt boyutlarından Aile İlişkileri ve Dürtü Kontrolü dışındakilerini anlamlı düzeyde açıklamadığı tespit edilmiştir. OFFER benlik imgesi alt boyutlarından Dürtü Kontrolü [t=-2,515; p<0,01] ve Aile İlişkileri [t=2,789, p<0,01] olduğundan Karı Koca Geçimsizliği alt boyutunun dürtü kontrolü ve aile ilişkilerine ilişkin benlik imajının zayıflığını açıkladığı tespit edilmiştir.

Tablo 23. PARI – Artık Boyut/Sıkı Disiplin Alt Boyutu ile OFFER Benlik İmgesi Alt Boyutlarının Regresyon Analizi

PARI-Artık Boyut Disiplin*OFFER	Standart Olmayan		Standart	t	p
	B	Std.Hata	Beta		
Sabit	51,134	6,124		8,349	,000
Aileİlkileri_OFFER	,010	,077	,016	,133	,895
DurtuKontrolu_OFFER	-,187	,153	-,139	-1,226	,223
CinselTutumlar_OFFER	-,020	,113	-,019	-,176	,860
BireyselDegerler_OFFER	,050	,190	,033	,265	,791
1 BaşetmeGucu_OFFER	,283	,253	,142	1,119	,266
Bedenİmgesi_OFFER	,033	,178	,023	,183	,855
DuygusalDuzey_OFFER	-,059	,154	-,053	-,385	,701
CevreUyumu_OFFER	-,188	,175	-,140	-1,078	,284
MeslekveEgitim_OFFER	-,371	,201	-,230	-1,845	,068
Sosyalİlkiler_OFFER	-,052	,172	-,045	-,301	,764
RuhSagligi_OFFER	,182	,164	,148	1,109	,270

$R^2=.097$

PARI alt boyutlarından Artık Boyut/Sıkı Disiplin alt boyutunun OFFER benlik imgesi ölçeğinin alt boyutlarını anlamlı düzeyde açıklamadığı tespit edilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA SONUÇ

5.1. Araştırma Değişkenlerine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada, katılımcılara kişisel bilgi formu verilmemiş olup, yalnızca lise türü yaş ve cinsiyet değişkenleri incelenmiştir. Araştırma değişkenleri için seçilen ölçüm araçlarından alınan puanların ortalamaları söz konusu kişisel değişkenler ile karşılaştırılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşları 15-18 arasında değişmektedir. Araştırmada öngörülen 11-18 yaş grubuna erişilememesinden dolayı ve ölçüklerin çocuklar için anlaşılabilir olmasına dikkat edilmesi sebebiyle çalışmada ağırlıklı olarak lise öğrencilerinin yanıtları incelenmiştir. İmam Hatip Lisesi ve meslek lisesi öğrencilerinin sayıları eşitlenerek, iki grup arasındaki puan ortalamalarının anlamlı farklılık oluşturmadığı ele alınmıştır. Bununla birlikte araştırmaya kız öğrencilerden daha fazla katılım olmuştur. 62 kız öğrenci ve 48 erkek öğrencinin katılımı ile toplam örneklem 110 kişiden oluşmaktadır. Araştırma değişkenleri ve kişisel verilerin karşılaştırılması sonucunda farklı yaşların, cinsiyetin ve lise türünün farklı düzeylerde anlamlılık gösterdiği sonucu elde edilmiştir.

Yapılan çalışmadaki kişisel bilgiler, bu alanda daha önce yapılan çalışmalar ile benzerlik göstermektedir. Ergenlik döneminin 11-18 yaş grubu olarak değerlendirilmiş olmasına rağmen çalışmalarda ortaokul ve lise öğrencilerinin ayrı ayrı incelendiği görülmektedir. Ergenlik döneminin ilk, orta ve son evreleri olarak değerlendirildiği düşünüldüğünde bu aşamaların farklı neticeler sağlayabilmesi sebebiyle yaş grupları daraltılmıştır. Bir çalışmada, Muğla'da okuyan 545 lise öğrencisinin ebeveyn tutumu ve anksiyete duyarlılığı incelenmiştir. Araştırmada demokratik ve koruyucu tutumda olan ebeveynlerin çocuklarının anksiyete duyarlılığının daha fazla olduğunu tespit etmiştir. Bu çalışmada yaş grubu 15-18 olarak belirlenmiş olup, farklı olarak erkek öğrenci katılımı daha fazladır (Erözkan, 2012).

Bir başka çalışmada da İsveç, Yunanistan ve İtalya'daki gençlerin algılanan ebeveyn tutumu incelenmiş olup, iki farklı kültür arasında karşılaştırmalar

yapılmıştır. Araştırma için farklı sosyoekonomik düzeylerden %30 dağılım olmak üzere farklı ülkelerden gençlerin verileri incelenmiştir. İsveç'teki gençlerin algıladıkları ebeveyn tutumunun İtalya ve Yunanistan'a göre daha az otoriter olduğu bulunmuş, Yunanistan'ın ebeveyn tutumu anlamında İtalyan ailelerinden daha fazla izin veren tutumda olduğu tespit edilmiştir (Olivari ve ark, 2015).

Bu çalışmadaki araştırma değişkenlerinden depresyon puanlarının kişisel veriler kapsamında değerlendirilmesi neticesinde, kız ve erkeklerin depresyon puanlarının anlamlı farklılık oluşturmadığı fakat erkek öğrencilerin az bir farkla daha yüksek depresyon puan ortalaması bildirdikleri görülmüştür. Lise türü ve depresyon puan ortalamaları incelendiğinde ise imam hatip lisesi ve meslek lisesi öğrencilerinin depresyon puan ortalamalarının anlamlı ölçüde farklı olduğu, imam hatip lisesi öğrencilerinin daha yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir. Depresyon puan ortalamalarının yaş değişkenine göre farklılığı incelendiğinde ise yaşın depresyon puan ortalamaları üzerinde anlamlı bir fark oluşturduğu tespit edilmiştir. Sonuçlara göre en yüksek puan ortalaması 16 yaşındaki katılımcılar tarafından bildirilmiştir.

Sosyal anksiyetenin kişisel veriler ile karşılaştırılması neticesinde cinsiyet, lise türü ve yaş gruplarının ortalamalar üzerinde anlamlı fark oluşturmadığı görülmüştür. Bununla birlikte sosyal anksiyete puanı; kız öğrencilerde, imam hatip lisesi öğrencilerinde ve 16 yaşındaki katılımcılarda daha yüksek bulunmuştur.

Ebeveyn tutumunun kişisel veriler ile karşılaştırılması neticesinde farklı alt boyutlar arasında kişisel değişkenlerin farklılık gösterdiği, lise türü, cinsiyet ve yaş değişkeninde alt boyutlar arasında anlamlı bir fark görülmediği tespit edilmiştir.

Benlik imgesi alt boyutlarının kişisel değişkenler ile incelenmesinde, lise türü değişkenine bağlı olarak meslek lisesi öğrencilerinin dürtü kontrolünün imam hatip öğrencilerine göre daha zayıf olduğu görülmüştür. Benlik imgesi değişkenlerinden bireysel değerler değişkeninin yaşa bağlı olarak anlamlı ölçüde farklılaştığı görülmüş ve en yüksek puan ortalamasının 17 yaş öğrencilerinin aldığı tespit edilmiştir.

Ölçeklerin kendi arasında ilişkisinin incelendiği korelasyon çalışmasında, sosyal anksiyete ile ev hanımlığını reddetme arasında pozitif ve anlamlı ilişkili bulunmuştur. Sosyal anksiyete, benlik imgesi alt boyutlarından aile ilişkileri, dürtü

kontrolü, baş etme gücü, beden imgesi, duygusal düzey, çevre uyumu, meslek ve eğitim hedefleri, sosyal ilişkiler ve ruh sağlığı ile anlamlı ölçüde ilişkili bulunmuştur.

Depresyon ve ebeveyn tutumu alt boyutlarında ise anlamlı ölçüde ilişki bulunmamıştır. Bununla birlikte depresyon puanı ve benlik imgesi alt boyutlarından duygusal düzey, çevre uyumu ve sosyal ilişkiler pozitif yönlü anlamlı ilişkisi olduğu görülmüştür.

Benlik imgesi ve ebeveyn tutumu alt boyutlarının da kendi arasında pozitif ve negatif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Aile ilişkileri, ebeveyn tutumu alt boyutlarından ev kadınlığını reddetme ve karı koca geçimsizliği ile pozitif yönlü ilişkili, baş etme gücü, karı koca geçimsizliği ile pozitif yönlü ilişkili, beden imgesinin ev kadınlığını reddetme boyutu ile pozitif yönlü ilişkili, ruh sağlığı ve ev kadınlığını reddetme pozitif yönlü ilişkili, meslek ve eğitim hedefleri ev kadınlığını reddetme boyutu ile pozitif yönlü ilişkili, sosyal ilişkiler ve ev kadınlığını reddetme boyutu pozitif yönlü ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda, belirtilen benlik imgesi boyutlarındaki zayıflık aile işlevselliği ile ilişkili olan aile ilişkileri, karı koca geçimsizliği ve ev kadınlığını reddetme boyutları ile ilişkisi olduğu tespit edilmiştir.

Ebeveyn tutumu, benlik imgesi, benlik saygısı ve ergenlerin iyilik hali alanlarında yapılan benzer çalışmalarda da ebeveyn tutumunun iyilik hali, psikopatoloji ve benlik imajı ile farklı derecelerde bağlantıları olduğunu öne sürmektedir. Ergenlerde davranış problemlerini ele alan bir çalışmada ebeveyn tutumunun fiziksel ve sözel saldırganlık ile ilişkisi ölçülmüş ve ebeveyn tutumu boyutlarına göre otoriter ebeveyn tutumu ile yetiştirilen çocukların fiziksel ve sözel saldırgan davranışlarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Psikolojik uyum problemi olarak değerlendirilebilecek saldırganlık unsuru aile içerisinde çocuğa karşı gösterilen tutum çerçevesinde yapılandığı ön görülmektedir. Benlik imgesi ile bağlantılı olabilen bu durum, çocuğa gösterilen olumsuz tutumun çocuğun hem kendisi hem de başkaları tarafından olumsuz düşünceler ve zihinsel temsilleri benimsemesi neticesinde iyilik hali ve davranışlarının etkilendiği düşünülmektedir (De la Torre-Cruz ve ark, 2014).

Klinik olmayan örneklem ile yapılan bir diğer çalışmada ergenlerin benlik imgesi ve depresif belirtileri incelenmiştir. Araştırma kapsamında 1054 8. Sınıf öğrencisine Offer Benlik İmajı Anketi ve Çocuklar için Depresyon Ölçeği

uygulanmıştır. Çalışmada kız öğrencilerin benlik imajı ve depresyon skorlarında erkek öğrencilere göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre depresif belirtiler ve benlik imajına ilişkin zayıf yönler kız öğrencilerde daha fazla tespit edilmiştir. Çalışmada, depresif belirtilerin sayısının artışı ile olumsuz benlik imgesi boyutları arasında ilişki olduğu görülmüştür (Erkolahti ve ark, 2003).

Boylamsal başka bir çalışmada, ergenlerin 15 yıl içerisinde benlik imgesindeki değişimleri incelenmiştir. İlk etapta 17 yaşındaki katılımcıların 1987 yılında aldıkları verileri ile 2001 yılındaki veriler karşılaştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre 15 yıl içerisinde benlik imajında değişimler olduğu görülmüş, erkeklerde kızlara göre daha fazla tutarsızlık olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu çalışmada yansıtılmak istenen ise benlik imgesi üzerinden kişilerin iyilik hali ve olası psikolojik problemlerin olup olmadığı hakkında bilgi verebilecek bulgular sunmak olarak düşünülmektedir (Modrzejewska & Badura-Madej, 2009).

Ergenlerde algılanan ebeveyn tutumu ve benlik algısının incelendiği başka bir çalışmada da İstanbul'da orta sosyoekonomik düzeyde olan ailelerin çocukları ile çalışma yapılmıştır. Ortaokul öğrencilerinden oluşan 680 kişilik örneklem Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeği, Offer Benlik İmgesi Ölçeği uygulanarak veriler karşılaştırılmıştır. Algılanan anne tutumunun benlik imgesinde açıklayıcı rolünün olmadığı; fakat kız öğrencilerde algılanan baba tutumunun benlik imgesini açıklayan bir değişken olduğu tespit edilmiştir (Özen-Şirvanlı, 2009).

Araştırmanın bulguları ile benzerlik gösteren diğer çalışmalarda da görüldüğü üzere, araştırma değişkenlerinin farklı boyutlarda anlamlılık gösterdiği, hipotez edilen değişkenlerin anlamlı farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Bu bağlamda, örneklem sayısının genişletilmesi ve araştırma değişkenlerini desteklemek amacıyla aracı değişkenlerin dahil edilmesinin anlamlı sonuçlar elde etmek anlamında katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Örneğin Su, Pettit ve Erath (2016) ergenlerle yapmış oldukları çalışmada ebeveynin sosyal koçluk işlevini ve akran ilişkilerini ele alarak ergenlerdeki sosyal anksiyete boyutunu incelemiştir. Çalışmanın sonuçları doğrultusunda akran iletişiminin ve ebeveyn koçluğunun sosyal anksiyete düzeyi ile farklı ölçülerde fakat anlamlı ilişkisi olduğunu tespit etmiştir. Cavanaugh ve Buehler (2016) ise ergenlik döneminde yalnızlığın sosyal anksiyete ile ilişkisini incelemiştir.

Araştırmada yalnızlığı tetikleyen unsurlar arasında ebeveyn tutumu ve arkadaş kalitesinin söz konusu olan faktörler olduğuna vurgu yapılmıştır.

5.2. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın veri toplama, örneklem ve yöntem anlamında sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak örneklemin seçilmesinde farklı şehirlerde okuyan öğrenciler seçilmiştir, fakat sonuçların genellenebilirliği açısından örneklem sayısının daha fazla olması gerektiği düşünülmektedir. Bu anlamda örneklem sayısının yeterli olmayışının bir sınırlılık olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ölçüm esnasında öğrencilerin ölçekleri uzun bulması ve cevaplama konusundaki çekinceleri araştırma için kısıtlılık oluşturmaktadır. Yaş grubu itibarıyla ergenlik döneminde olan öğrencilerin madde sayısı fazla olan ölçekleri doldururken zorlandıkları gözlenmiş katılımcılar arasında testin tamamını çözmeyenler olmuştur. Uygulama anlamında kısıtlılığı olduğu düşünülen çalışmanın daha kısa ölçeklerle daha fazla sayıya ulaşması genellenebilirlik ve uygunluk anlamında daha elverişli olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, örneklemin yaş grubunun 18 yaş altı olması ve hassas bir grup olması sebebiyle araştırmada sınırlılık oluşturabileceği düşünülmektedir. Bu yaş grubundaki çocukların soruların yanıtlarını çarpıtabileceği ve daha farklı yansıtabilecekleri ihtimali doğrultusunda sınırlılık söz konusu olabilmektedir. Ölçümlerle ilgili bir diğer sınırlılık ise araştırma değişkenlerini ölçmek amacıyla belirlenen ölçüm araçlarının maddeleri ile kısıtlı olan değişkenlerin ayrıca katılımcıların verdikleri yanıtlara bağlı oluşu bir diğer sınırlılık olarak düşünülmektedir.

5.3. Yeni Çalışmalar İçin Öneriler

Çocukluk ve ergenlik dönemindeki bireylerle yapılan sayısız araştırma mevcuttur, fakat ebeveyn tutumlarının çok boyutlu ele alınması anlamında son dönemlerde artış gösteren çalışmalar dışında daha öncesinde belli değişkenler çerçevesinde ele alındığı görülmektedir. Bu değişkenler arasında bağlanma stilleri, saldırganlık, alkol ve madde kullanımı, depresyon ve kaygı bozuklukları gibi unsurların yer aldığı görülmektedir. Bu değişkenlerin dışında özellikle çocukluk ve ergenlik döneminde görülebilen problemleri davranışları daha geniş kapsamda ve belli bir alana odaklı bir şekilde ergenlik döneminde etkili olabilecek ebeveyn tutumu ve

benlik imgesi ile incelenmesi farklı sonuçlar sağlaması anlamında katkıda bulunabileceği düşünülmektedir. İlerleyen dönemlerde yapılacak çalışmalarda, ebeveyn tutumu ve duygu durum düzenleme becerileri, ergenlik döneminde artış gösteren yeme psikopatolojisi ve beden imajı bozuklukları, sağlığı riske atan davranışlar gibi değişkenlerin eklenmesi ile öğrencilerin iyilik hali ve sağlıklı akademik ve psikososyal gelişimi sağlamak amacıyla geliştirilebilecek programlara önemli katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte Türkiye'nin sosyolojik yapısı itibariyle baba figürünün önem arz etmesi sebebiyle özellikle baba katılımı ve babaların ebeveyn tutumu ayrıca incelenebilir ve ergenlik dönemi psikososyal elementleri ile karşılaştırılması yapılabilir.

5.4. Sonuç

Araştırmanın sonuçları kapsamında, imam hatip lisesi ve meslek lisesi öğrencilerinin depresyon, sosyal anksiyete, benlik imgesi ve ebeveyn tutumu skorları bakımından farklılaştığı, fakat farklılıklarının lise türü değişkenine bağlı olarak anlamlı düzeyde olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte imam hatip ve meslek lisesi öğrencilerinin depresyon skorlarının belirtilen kesme puanının üzerine olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, imam hatip lisesi öğrencilerinin depresyon puanlarının meslek lisesi öğrencilerinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Benlik imgesi alt boyutlarında ise lise türlerine bağlı olarak farklı alt boyutlarda yüksek puan ortalamaları alındığı görülmüştür. İmam hatip lisesi öğrencilerinin dürtü kontrol anlamında meslek lisesi öğrencilerinden daha zayıf oldukları sonucu elde edilmiştir. Ölçeklerin alt boyutlarının incelendiği korelasyon çalışmasında ise sosyal anksiyete ve depresyonun ebeveyn tutumu ile ilişkili olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte sosyal anksiyetenin benlik imgesi alt boyutları ile anlamlı ilişkisi olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda kişinin kendisi hakkındaki düşünceleri ve zihinsel temsillerinin anksiyete oluşumunda etkili olabileceği düşünülmektedir. Ebeveyn tutumu ve benlik imgesi alt boyutları arasında da anlamlı ilişki olduğu görülmüş, aile ilişkileri boyutunun algılanan karı koca geçimsizliği ve ev kadınlığını reddetme boyutu ile ilişkili olduğu görülmüştür.

KAYNAKÇA

Amerikan Psikiyatri Birliği (2013). *Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı, DSM-5*, (Çev. E. Köroğlu), Ankara: Hekimler Yayın Birliği.

Arcan, K. (2006). *Özel Okullara Giden Lise Düzeyindeki Ergenlerin, Akademik Başarıları İle Algıladıkları Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Arı, R., & Şahin-Seçer, Z. (2003). Farklı ana baba tutumlarının çocukların psikososyal temelli problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi. [Defining the influence of different parental attitudes on problem solving skills based on children's psychosocial development]. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10, 230-235.

Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. New York, NY: General Learning Press.

Bariola, E., Gullone, E., & Hughes, E. K. (2011). Child and adolescent emotion regulation: The role of parental emotion regulation and expression. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 14(2), 198-212. doi:10.1007/s1056701100925

Baumrind, D. (1978). Reciprocal rights and responsibilities in parent-child relations. *Journal of Social Issues*, 34 (2): 179-196.

Becker, W. C. (1964). Consequences of different kinds of parental discipline. M. L. Hoffman & L. W. Hoffman (Eds.), *Review of child development research* (Vol. 1). New York: Russell Sage Foundation.

Canino G, Shrout P.E, Rubio-Stipec M et al (2004) The DSM-IV rates of child and adolescent disorders in Puerto Rico: prevalence, correlates, service use, and the effects of impairment. *Arch Gen Psychiatry* 61: 85-93

Cavanaugh, A., & Buehler, C. (2016). Adolescent loneliness and social anxiety: The role of multiple sources of support. *Journal Of Social And Personal Relationships*, 33(2), 149-170.

Cenk, D., & Demir, A. (2015). The Relationship Between Parenting Style, Gender and Academic Achievement with Optimism Among Turkish Adolescents. *Current Psychology*, 9, doi:10.1007/s12144-015-9375-1

Çiçekci, A. (2000), “10–15 Yaş Grubundaki Engelli Bireyler İle Engelli Olmayan Bireylerin Davranış Problemlerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi” *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Duzgun, S. (2010). Öğrencilerin psikolojik belirtileri ile ana-baba tutumları arasındaki ilişkiler. (In Turkish). *Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri*.

De la Torre-Cruz, M. J., García-Linares, M. C., & Casanova-Arias, P. F. (2014). Relations between Childraising Styles and Aggressiveness in Adolescents. *Electronic Journal Of Research In Educational Psychology*, 12(1), 147-170.

Erkan, Z., Güçray, S., & Çam, S. (2002). Ergenlerin sosyal kaygı düzeylerinin ana baba tutumları ve cinsiyet açısından incelenmesi. [The influences of gender and parental attitudes on the level of social anxiety among adolescents]. *Enstitü Dergisi*, 10(10), 64-68.

Erkolahti, R., Ilonen, T., Saarijärvi, S., & Terho, P. (2003). Self-image and depressive symptoms among adolescents in a non-clinical sample. *Nordic Journal Of Psychiatry*, 57(6), 447-451.

Erozkan, A. (2012). Examination of Relationship between Anxiety Sensitivity and Parenting Styles in Adolescents. *Educational Sciences: Theory And Practice*, 12(1), 52-57.

Essau, C. A., Conradt, J., & Petermann, F. (1999). Frequency and comorbidity of social phobia and social fears in adolescents. *Behaviour Research and Therapy*, 27, 831–843.

Gate, M. A., Watkins, E. R., Simmons, J. G., Byrne, M. L., Schwartz, O. S., Whittle, S., & ... Allen, N. B. (2013). Maternal Parenting Behaviors and Adolescent Depression: The Mediating Role of Rumination. *Journal Of Clinical Child And Adolescent Psychology*, 42(3), 348-357.

Göregenli, M. (1995). Individualism-collectivism orientations in the Turkish culture: A preliminary study. (In Turkish). *Türk Psikoloji Dergisi*, 10, 1-14.

Hamarta, E. (2015). Examining Social Anxiety Among Adolescents in Accordance with Coping with Stress Approaches. *Egitim Ve Bilim-Education And Science*, 40(180), 125-134. doi:10.1177/0265407514567837

Kayaalp, L. (1999). Çocuk ve Ergende Depresyon, Depresyon, Somatizasyon ve Aciller Sempozyumu, İstanbul

Kang, Y., & Moore, J. (2011). Parenting Style and Adolescents' School Performance in Mainland China. *Online Submission*,

Karslı, E. (2008). Kişilerarası Tarz, Kendilik Algısı, Öfke ve Psikosomatik Bozukluklar, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Knappe, S., Beesdo-Baum, K., Fehm, L., Stein, M. B., Lieb, R., & Wittchen, H. U. (2011). Social fear and social phobia types among community youth: Differential clinical features and vulnerability factors. *Journal of Psychiatry Research*, 45, 111–120, <http://dx.doi.org/10.1016/j.jpsychires.2010.05.002>.

Kocayörük, E. (2010). Ergen gelişiminde aile işlevleri ve baba katılımı (In Turkish). *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal*, 4(33), 37-45.

Kuzgun, Y. (1991). Ana baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi, Aile Yazıları. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.

Kuzgun, Y., & Eldeleklioğlu, J. (2005). Ana baba tutumları ölçeği. In Y. Kuzgun, & Bacanlı, F (Eds.), PDR'de kullanılan ölçekler (pp. 76-79). Ankara:

Nobel. (In Turkish).

Masud, H., Ahmad, M., Jan, F., & Jamil, A. (2016). Relationship between parenting styles and academic performance of adolescents: mediating role of self-efficacy. *Asia Pacific Education Review*, 17(1), 121-131. doi:10.1007/s12564-015-9413-6

Matejevic, M., Jovanovic, D., & Ilic, M. (2015). Patterns of Family Functioning and Parenting Style of Adolescents with Depressive Reactions. *Procedia - Social And Behavioral Sciences*, 185(The Proceedings of 3rd World Conference on Psychology and Sociology), 234-239. doi:10.1016/j.sbspro.2015.03.460

Modrzejewska, R., & Badura-Madej, W. (2009). Change in self-image in the population of adolescents in 15 years - A comparative study. *Archives Of Psychiatry And Psychotherapy*, 11(2), 41-47.

Mothander, P. R., & Wang, M. (2014). Parental Rearing, Attachment, and Social Anxiety in Chinese Adolescents. *Youth & Society*, 46(2), 155-175.

Mousavi, S, Low, W., & Hashim, A. (2016). Perceived Parenting Styles and Cultural Influences in Adolescent's Anxiety: A Cross-Cultural Comparison. *Journal Of Child And Family Studies*, 1-9. doi:10.1007/s10826-016-0393-x

Offer, D., Ostrov, E., & Howard, K. L., & Dolan, M. (1989) "The Offer Self-Image Questionnaire: A Manual". Chicago: Michael Reese Hospital and Medical Center.

Olivari, M. G., Wahn, E. H., Maridaki-Kassotaki, K., Antonopoulou, K., & Confalonieria, E. (2015). Adolescent Perceptions of Parenting Styles in Sweden, Italy and Greece: An Exploratory Study. *Europe's Journal Of Psychology*, 11(2), 244-258. doi:10.5964/ejop.v11i2.887

Özen, Y. & Gülaçtı, F. (2010). Benlik-kavramı ve benliğin gelişimi: Bilen benliğe gereksinim var mı?. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2).

Özen Şirvanlı, D. T. (2009). Ergenlerde anneden algılanan kabul/ilgi ile benlik-algısı arasındaki ilişki: Babadan algılanan kabul/ilginin aracı rolü. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12(24), 28.

Piko, B. (2001). Gender difference and similarities in adolescents ways of coping. *Psychological Record*, 51(2), 223.

Pletsch, P. K., Johnson, M. K., Tosi, C. B., Thurston, C. A., & Riesch, S. K. (1991). Self-Image Among Early Adolescents: Revisited. *Journal Of Community Health Nursing*, 8(4), 215.

Raboteg-Saric, Z., & Sakic, M. (n.d). Relations of Parenting Styles and Friendship Quality to Self-Esteem, Life Satisfaction and Happiness in Adolescents. *Applied Research In Quality Of Life*, 9(3), 749-765.

Rohner, R.P. (1999). *Handbook for the study of parental acceptance and rejection*. Rohner Research, Center for the Study of Acceptance and Rejection. University of Connecticut.

Santrock, J. W. (2010). *A Topical Approach to Life Span*, (3rd ed.), Boston:McGraw-Hill.

Smith, D.E., (1995). "Gender and Age Variations in the Self-Image of Jamaican Adolescents", *Adolescence*,30:119.

Su, S., Pettit, G. S., & Erath, S. A. (2016). Peer relations, parental social coaching, and young adolescent social anxiety. *Journal Of Applied Developmental Psychology*, 4289-97. doi:10.1016/j.appdev.2015.11.007

Vergin, N. (1985). Social change and family in Turkey, *Current Anthropology*, 26(5), 571-574.

Walker, J. S., Bruns, E. J., & Penn, M. (2008). Individualized services in systems of care: The wraparound process. In B. A. Stroul & G. M. Blau (Eds.), *The system of care handbook: Transforming mental health services for children, youth, and families*. Baltimore, MD: Brookes Publishing

Wang, H. (2014). The Relationship Between Parenting Styles and Academic and Behavioral Adjustment Among Urban Chinese Adolescents. *Chinese Sociological Review*, 46(4), 19-40. doi:10.2753/CSA2162-0555460402

Wray-Lake, L., & Flanagan, C. A. (2012). Parenting Practices and the Development of Adolescents' Social Trust. *Journal Of Adolescence*, 35(3), 549-560.

Yavuzer, H. (1997). Çocuk Psikolojisi. Remzi Kitabevi.

Yousaf, S. (2015). The Relation between Self-Esteem, Parenting Style and Social Anxiety in Girls. *Journal Of Education And Practice*, 6(1), 140-142.

Yu, G., Wei, Z., & Lai Chu Fung, A. (2015). The associations between parenting styles and proactive and reactive aggression in Hong Kong children and adolescents. *International Journal Of Psychology*, 50(6), 463-471.

Zubatsky, M., Berge, J., & Neumark-Sztainer, D. (2015). Longitudinal associations between parenting style and adolescent disordered eating behaviors. *Eating And Weight Disorders*, 20(2), 187-194. doi:10.1007/s40519-014-0154-z

Ek-1. Bilgilendirilmiş Onam Formu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU ÖRNEĞİ (BGOF)

ÇALIŞMANIN ADI: Ebeveyn Tutum Biçimlerinin 11-18 Yaş Aralığı Örneklemesindeki Çocukların Depresyon Kaygı ve Kendilik Algıları Üzerine Etkileri

Aşağıda bilgileri yer almakta olan bir araştırma çalışmasına katılmanız istenmektedir. Çalışmaya katılıp katılmama kararı tamamen size aittir. Katılmak isteyip istemediğinize karar vermeden önce araştırmanın neden yapıldığını, bilgilerinizin nasıl kullanılacağını, çalışmanın neleri içerdiğini, olası yararları ve risklerini ya da rahatsızlık verebilecek yönlerini anlamanız önemlidir. Lütfen aşağıdaki bilgileri dikkatlice okumak için zaman ayırınız. Eğer çalışmaya katılma kararı vererseniz, **Çalışmaya Katılma Onayı Formu**'nu imzalayınız. Çalışmadan herhangi bir zamanda ayrılmakta özgürsünüz. Çalışmaya katıldığınız için size herhangi bir ödeme yapılmayacak ya da sizden herhangi bir maddi katkı/malzeme katkısı istenmeyecektir./ Araştırmada kullanılacak tüm malzemeler ve yapılabilecek tüm harcamalar araştırmacı tarafından karşılanacaktır (iki cümleden biri olabilir)

ÇALIŞMANIN KONUSU VE AMACI :

Bu araştırma Klinik Psikoloji Yüksek Lisans son dönem öğrencisi olan Psk. Zehra Binici Tekin tarafından Yar. Doc.Dr. Havva Nüket İşiten'indanışmanlığında yürütülen tez araştırmasıdır. Araştırma ebeveyn tutum biçimlerinin ve ebeveyn ilişki kalitesinin çocukları nasıl etkilediğini araştırmayı amaçlamaktadır.

ÇALIŞMA İŞLEMLERİ:

Dört adet ölçek kullanılacak ve bu ölçekler tez araştırması dışında kullanılmayacaktır. Sorular kişisel görüş ve düşünceler doğrultusunda yanıtlanacaktır.

ÇALIŞMAYA KATILMAMIN OLASI YARARLARI NELERDİR?

Yapılacak olan araştırmaya katkı sağlayarak Türkiye örnekleminde veri elde etmemize yardımcı olup Ülkemizde bilimin ilerlemesine katkıda bulunmak.

KİŞİSEL BİLGİLERİM NASIL KULLANILACAK?

Araştırmaya gönüllülük esası hâkimdir. Kimliğinizi ortaya çıkaracak herhangi bilgi istenmemektedir. Kişisel bilgileriniz tezimize veri olarak değerlendirilecek olup , ölçeklerin hiçbir yerinde ölçek sonuçları, yaşınız ve cinsiyetiniz dışında bir veri sizden istenmeyecektir ve bilgiler hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Verdiğiniz cevaplar sadece araştırmacı tarafından değerlendirilecek, ikinci bir kişiyle paylaşılmayacaktır. Tüm katılımcıların cevaplarıyla elde edilen bilgi genellenerek yayınlanacaktır.

SORU VE PROBLEMLER İÇİN BAşVURULACAK KİşİLER :

Psk. Zehra Binici Tekin

Çalışmaya Katılma Onayı

Yukarıdaki bilgileri ilgili araştırmacı ile ayrıntılı olarak tartıştım ve kendisi bütün sorularımı cevapladı. Bu bilgilendirilmiş olur belgesini okudum ve anladım. Bu araştırmaya katılmayı kabul ediyor ve bu onay belgesini kendi hür irademle imzalıyorum. Bu onay, ilgili hiçbir kanun ve yönetmeliği geçersiz kılmaz. Araştırmacı, saklamam için bu belgenin bir kopyasını çalışma sırasında dikkat edeceğim noktaları da içerecek şekilde bana teslim etmiştir.

<i>Gönüllü Adı Soyadı:</i>		<i>Tarih ve İmza:</i>
<i>Telefon:</i>		

<i>Vasi (var ise) Adı Soyadı:</i>		<i>Tarih ve İmza:</i>
<i>Telefon:</i>		

<i>Arařtırmacı² Adı Soyadı:</i>	Zehra Binici Tekin	<i>Tarih ve İmza: 11/03/2016</i>
<i>Adres ve Telefon:</i>	pzehrabinici@gmail.com 0542 8499009	

1: Gönüllünün bilgilendirilme işlemine başından sonuna dek tanıklık eden kişi

2:Gönüllüyü araştırma hakkında bilgilendiren kişi

Ek-2. Araştırma için İzin Belgesi

T.C

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı'na;

Zehra Binici Tekin' in yüksek lisans tezi olarak belirlenen "Ebeveyn Tutum Biçimlerinin 11-18 Yaş Aralığı Örneklemindeki Çocukların Depresyon Kaygı ve Kendilik Algıları Üzerine Etkileri" isimli çalışmanın Diyanet İşleri Başkanlığı personeline ve çocuklarına uygulanması planlanmaktadır. Araştırmanın kurumunuzda yapılmasına sorumlu birim açısından bir sakınca bulunup bulunmadığının tarafınızca değerlendirilmesini arz ederim.

07/03/2016

Tez danışmanı: Yrd.Doç.Dr. Havva Nüket İŞİTEN

Yüksek Lisans Öğrencisi: Zehra Binici Tekin

Ek-3. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (PARI)

AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMU ÖLÇEĞİ (PARI)*

Hastanın Adı-Soyadı : Tarih: / / 20

Aile Bireyinin Adı Soyadı : Yakınlık Derecesi:

Görüşünüzü aşağıdaki sayılardan birini daire içine alarak bildiriniz. Bu ifadelerde doğru veya yanlış yoktur, sadece kendi görüşünüzü işaretlemeniz gerekiyor. Araştırma için, bütün soruların cevaplandırılması çok önemli bir noktadır. Onun için, bazı ifadeler birbirine benzer dahi olsa, gene de cevaplandırmanızı rica ederiz.

	Cok Uygun Buluyorum	Oldukça Uygun Buluyorum	Biraz Uygun Buluyorum	Hiç Uygun Bulmuyorum
1) Çocuk, yorucu veya zor işlerden korunmalıdır.	4	3	2	1
2) Anne ve babalar çocuklarını dertlerini anlatmaya teşvik ederler. Fakat bazen çocukların dertlerinin hiç açılmaması gerektiğini anlayamazlar.	4	3	2	1
3) Çocuk boşa geçen dakikaların bir daha hiç geri gelmeyeceğini ne kadar çabuk öğrenirse, kendisi için o kadar iyi olur.	4	3	2	1
4) Bir anne çocuğunun düş kırıklığına uğramaması için elinden geleni yapmalıdır.	4	3	2	1
5) Çocuk ne kadar erken yürümeyi öğrenirse, o kadar iyi terbiye edilebilir.	4	3	2	1
6) Çocuk yetiştirmek sinir bozucu, yıpratıcı bir iştir.	4	3	2	1
7) Çocuğun hayatta öğrenmesi gereken çok şey vardır. Zamanını boşa geçirmesi affedilemez.	4	3	2	1
8) Babalar, biraz daha şefkatli olsalar, anneler çocuklarını daha iyi yönetebilirler.	4	3	2	1
9) Çocuk yetiştirmenin kötü taraflarından biri de, anne ya da babanın istediğini yapabilmesi için yeterince özgür olmamasıdır.	4	3	2	1
10) Sıkı kurallarla yetiştirilen çocuklardan en iyi yetişkinler çıkar.	4	3	2	1
11) Bir anne çocuğunun mutluluğu için kendi mutluluğunu feda etmesini bilmelidir.	4	3	2	1
12) Daima koşuşturan, hareketli bir çocuk büyük bir olasılıkla mutlu bir insan olacaktır.	4	3	2	1
13) Büyüklük çocukların şakalarına güler, onlara eğlendirici öyküler anlatırsa, evdeki düzen daha iyi, daha akıcı olur.	4	3	2	1
14) Çocuğun en gizli düşüncelerini kesinlikle bilmek, bir annenin görevidir.	4	3	2	1
15) Anne-babalar çocuklarına, sorgusuz sualsiz kendilerine sadık kalmalarını öğretmelidirler.	4	3	2	1
16) Bütün genç anneler, bebek bakımında beceriksiz olacaklarından korkarlar.	4	3	2	1
17) Hangi anne olursa olsun eğer bütün gününü çocuklarla geçirmek zorunda kalırsa sonunda çocuklar sinirine dokunur.	4	3	2	1
18) Anne ve babalar her zaman çocuklarının kendilerine uymasını beklememeli, biraz da kendileri çocuklarına uymalıdır.	4	3	2	1
19) Eğer anneler dileklerinin kabul edileceğini bilselerdi, babaların daha anlayışlı olmalarını isterlerdi.	4	3	2	1
20) Bir çocuğa, ne olursa olsun, dövüşmekten kaçınması gerektiği öğretilmelidir.	4	3	2	1
21) Çocuklar bencil olduklarında, hep bir şeyler istediklerinde, annenin tepesinin atması çok normaldir.	4	3	2	1
22) Eğer çocuklar ailedeki kuralları uygun bulmuyorsa, bunu anne-babalarına söylemeleri hoş karşılanmalıdır.	4	3	2	1

"Lütfen arka sayfaya geçiniz" →

	Çok Uygun Buluyorum	Oldukça Uygun Buluyorum	Biraz Uygun Buluyorum	Hiç Uygun Bulmuyorum
23) Anneler çoğu zaman çocuklarına bir dakika daha dayanamayacakları duygusuna kapılırlar.	4	3	2	1
24) Çocuğu sıkı terbiye ederseniz sonra size teşekkür eder.	4	3	2	1
25) Küçük bir çocuk, cinsiyet konusundan sakınmalıdır.	4	3	2	1
26) Bir annenin, çocuğunun hayatı hakkında her şeyi bilmesi hakkıdır. Çünkü çocuğu onun bir parçasıdır.	4	3	2	1
27) Uyanık bir anne-baba, çocuğun tüm düşüncelerini öğrenmeye çalışmalıdır.	4	3	2	1
28) Çocuklar, anne-babalarının kendileri için neler feda ettiklerini düşünmelidirler.	4	3	2	1
29) Eğer çocukların derterini söylemelerine izin verilirse büsbütün şikayetçi olurlar.	4	3	2	1
30) Sıkı terbiye, sağlam ve iyi karakter geliştirir.	4	3	2	1
31) Genç bir kadın, henüz gençken yapmak istediği pek çok şey olduğu için, anne olunca kendisini tutuklanmış duygusuna kapılır.	4	3	2	1
32) Anneler, çocukları için hemen hemen bütün eğlencelerini feda ederler.	4	3	2	1
33) Babalar, daha az bencil olsalar, kendilerine düşen görevi yaparlardı.	4	3	2	1
34) İyi bir anne çocuğunu ufak tefek güçlüklerden korumalıdır.	4	3	2	1
35) Bir çocuğa anne ve babasını herkesten üstün görmesi öğretilmelidir.	4	3	2	1
36) Çocuk hiçbir zaman ailesinden sır saklamamalıdır.	4	3	2	1
37)Çocuklardan sık sık ödün vermelerini, anne-babaya uymalarını istemek doğru değildir.	4	3	2	1
38) Çoğu anneler bebeklerine bakarken onu inciteceklerinden korkarlar.	4	3	2	1
39) Bir çocuğa başı derde girdiğinde, dövüşmek yerine büyüklere başvurması öğretilmelidir.	4	3	2	1
40) Anne-baba arasındaki bazı konular küçük bir tartışma ile çözümlenemez.	4	3	2	1
41) Ev bakımında ve idaresinde en kötü şeylerden biri de, kişinin kendini evinde tutuklanmış gibi hissetmesidir.	4	3	2	1
42) Hiçbir kadından yeni doğmuş bir bebeğe tek başına bakması beklenmemelidir.	4	3	2	1
43) Oğlan ve kız çocukları soyunurken birbirini görmemelidir.	4	3	2	1
44) Çocukların sorunlarına eğilirseniz sizi oyalamak için çeşitli masallar uydururlar.	4	3	2	1
45) Eğer anne-babalar çocukları ile şakalaşıp beraber eğlenirlerse, çocuklar onların öğütlerini dinlemeye daha istekli olurlar.	4	3	2	1
46) Anneleri kendileri yüzünden zorluk çektiği için çocuklar, onlara karşı daha anlayışlı olmalıdırlar.	4	3	2	1
47) Bir çocuk eninde sonunda anne-babasından daha akıllı olamayacağı öğrenir.	4	3	2	1
48) Eğer bir anne çocuklarını iyi yetiştiremiyorsa belki de bu, babanın kendine düşen görevi iyi yapmamasından ileri geliyordur.	4	3	2	1
49) Genç bir anne için ilk bebeğin bakımı sırasında yalnız kalmaktan daha kötü bir şey olamaz.	4	3	2	1
50) Bir çocuğun diğer bir çocuğa vurması hiçbir şekilde hoşgörüle karşılanamaz.	4	3	2	1
51) Anne-babalar çocuklarına hayatta ilerleyebilmeleri için hep bir şeyler yapmaları ve boşa zaman geçirmemeleri gerektiğini öğretmelidirler.	4	3	2	1
52) Akıllı bir kadın, yeni bir bebeğin doğumundan önce ve sonra yalnız kalmamak için elinden geleni yapar.	4	3	2	1
53) Evde olup bitenleri sadece anne bildiği için ev hayatını onun planlaması gerekir.	4	3	2	1
54) Kendi haklarına sahip olabilmesi için, bazen bir kadının kocasını terslemesi gerekir.	4	3	2	1
55) Bütün zamanını çocuklarıyla geçirmek, bir kadına kanadı kopmuş kuş duygusu verir.	4	3	2	1
56) Eğer anne kollarını sıvar, bütün yükü sırtına alırsa tüm aile rahat eder.	4	3	2	1
57) Anne-babalar çocuklarını kendi kendilerine oluşturdukları güveni sarsabilecekleri bütün güç işlerden sakınmalıdır.	4	3	2	1
58) Çocuklar, aslında, sıkı disiplin içinde mutlu olurlar.	4	3	2	1
59) Çocuklarının arkadaşlıkları ve sosyal hayatlarıyla yakından ilgilenen anne-babalar onların iyi yetişmelerini sağlarlar.	4	3	2	1
60) Anne ve babaya sadakat her şeyden önce gelir.	4	3	2	1

Ölçeği Değerlendiren Adı / Soyadı:

Referans: LeCompte G, LeCompte A, Özer S ve ark. (1978) Üç sosyoekonomik düzeyde Ankara'lı annelerin çocuk yetiştirme tutumları: Bir ölçek uyarlanması. Psikoloji Dergisi:1:5-8.
NPİSTANBUL HASTANESİ: Saray Mah. Siteyolu Cd. No: 27 34768 Ümraniye - İST. (TEM Yolu Ümraniye Kavşağı) Tel: 0216 633 0 633 Faks: 0216 634 12 50
NPFENERYOLU POLİKLİNİĞİ: Bağdat Caddesi No: 109/A 34724 Feneriyolu - İST. Tel: 0216 418 15 00 (Pbx) Faks: 0216 418 15 30
NPETİLER POLİKLİNİĞİ: Nispetiye Cad. No: 19 34330 Levent / Beşiktaş - İSTANBUL Tel: 0212 270 12 92 (Pbx) - 633 06 33 Faks: 0212 270 17 19

Ek-4.Çocuklar için Depresyon Ölçeği (ÇDÖ)

ÇOCUK BECK DEPRESYON ENVANTERİ

Adı Soyadı:..... Cinsiyet:..... Yaşı:..... Tarih:...../...../20.....

1	☐	(1) Kendimi arada sırada üzgün hissederim.
	☐	(2) Kendimi sık sık üzgün hissederim.
	☐	(3) Kendimi her zaman üzgün hissederim.
2	☐	(1) İşlerim hiçbir zaman yolunda gitmeyecek.
	☐	(2) İşlerimin yolunda gidip gitmeyeceğinden emin değilim.
	☐	(3) İşlerim yolunda gidecek.
3	☐	(1) İşlerimin çoğunu doğru yaparım.
	☐	(2) İşlerimin bir çoğunu yanlış yaparım.
	☐	(3) Herşeyi yanlış yaparım.
4	☐	(1) Birçok şeyden hoşlanırım.
	☐	(2) Bazı şeylerden hoşlanırım.
	☐	(3) Hiçbirşeyden hoşlanmam.
5	☐	(1) Her zaman kötü bir çocuğum.
	☐	(2) Çoğu zaman kötü bir çocuğum.
	☐	(3) Arada sırada kötü bir çocuğum.
6	☐	(1) Arada sırada başıma kötü bir şeylerin geleceğini düşünürüm.
	☐	(2) Sık sık başıma kötü bir şeylerin geleceğinden endişelenirim.
	☐	(3) Başıma çok kötü şeylerin geleceğinden eminim.
7	☐	(1) Kendimden nefret ederim.
	☐	(2) Kendimi beğenmem.
	☐	(3) Kendimi beğenirim.
8	☐	(1) Bütün kötü şeyler benim hatam.
	☐	(2) Kötü şeylerin bazıları benim hatam.
	☐	(3) Kötü şeyler genellikle benim hatam değil.
9	☐	(1) Kendimi öldürmeyi düşünmem.
	☐	(2) Kendimi öldürmeyi düşünürüm ama yapmam.
	☐	(3) Kendimi öldürmeyi düşünüyorum.
10	☐	(1) Her gün içimden ağlamak gelir.
	☐	(2) Birçok günler içimden ağlamak gelir.
	☐	(3) Arada sırada içimden ağlamak gelir.
11	☐	(1) Herşey her zaman beni sıkır.
	☐	(2) Herşey sık sık beni sıkır.
	☐	(3) Herşey arada sırada beni sıkır.
12	☐	(1) İnsanlarla beraber olmaktan hoşlanırım.
	☐	(2) Çoğu zaman insanlarla birlikte olmaktan hoşlanmam.
	☐	(3) Hiçbir zaman insanlarla olmaktan hoşlanmam.
13	☐	(1) Herhangi bir şey hakkında karar vermem.
	☐	(2) Herhangi bir şey hakkında karar vermek zor gelir.
	☐	(3) Herhangi bir şey hakkında kolayca karar veririm.
14	☐	(1) Güzel / yakışıklı sayılırım.
	☐	(2) Güzel / yakışıklı olmayan yanlarım var.
	☐	(3) Çirkinim.
15	☐	(1) Okul ödevlerimi yapmak için her zaman kendimi zorlarım.
	☐	(2) Okul ödevlerimi yapmak için çoğu zaman kendimi zorlarım.
	☐	(3) Okul ödevlerimi yapmak sorun değil.

16	☐	(1) Her gece uyumakta zorluk çekerim.
	☐	(2) Birçok gece uyumakta zorluk çekerim.
	☐	(3) Oldukça iyi uyurum.
17	☐	(1) Arada sırada kendimi yorgun hissederim.
	☐	(2) Birçok gün kendimi yorgun hissederim.
	☐	(3) Her zaman kendimi yorgun hissederim.
18	☐	(1) Hemen hergün canım yemek yemek istemez.
	☐	(2) Çoğu gün canım yemek yemek istemez.
	☐	(3) Oldukça iyi yemek yerim.
19	☐	(1) Ağrı ve sızılardan endişe etmem.
	☐	(2) Çoğu zaman ağrı ve sızılardan endişe ederim.
	☐	(3) Her zaman ağrı ve sızılardan endişe ederim.
20	☐	(1) Kendimi yalnız hissetmem.
	☐	(2) Çoğu zaman kendimi yalnız hissederim.
	☐	(3) Her zaman kendimi yalnız hissederim.
21	☐	(1) Birçok arkadaşım var.
	☐	(2) Birçok arkadaşım var ama daha fazla olmasını isterim.
	☐	(3) Hiç arkadaşım yok.
22	☐	(1) Okul başarımlarım iyi.
	☐	(2) Okul başarımlarım eskisi kadar iyi değil.
	☐	(3) Eskiden iyi olduğum derslerde çok başarısızım.
23	☐	(1) Hiçbir zaman diğer çocuklar kadar iyi olamıyorum.
	☐	(2) Eğer istersem diğer çocuklar kadar iyi olurum.
	☐	(3) Diğer çocuklar kadar iyi olurum.
24	☐	(1) Kimse beni sevmez.
	☐	(2) Beni seven insanların olup olmadığından emin değilim.
	☐	(3) Beni seven insanların olduğundan eminim.
25	☐	(1) Bana söyleneni genellikle yaparım.
	☐	(2) Bana söyleneni çoğu zaman yaparım.
	☐	(3) Bana söyleneni hiçbir zaman yapmam.
26	☐	(1) İnsanlarla iyi geçinirim.
	☐	(2) İnsanlarla sık sık kavga ederim.
	☐	(3) İnsanlarla her zaman kavga ederim.

Ek-5. Offer Benlik İmgesi Ölçeği

OFFER BENLİK İMAJ ENVANTERİ

- 1-Beni çok iyi tanımlıyor
- 2- Beni iyi tanımlıyor
- 3- Beni az çok iyi tanımlıyor
- 4- Beni pek tanımlamıyor
- 5- Beni zaman zaman hiç tanımlamıyor
- 6- Beni hiç tanımlamıyor

1. İnsanlarla beraberken birinin benimle alay edeceğinden korkarım.
2. Gelecekte ana ve babamın benimle gurur duyacaklarını sanıyorum.
3. Kolayca paniğe kapılırım.
4. Ana ve babam her zaman kardeşimi veya bir başkasını kayırırlar.
5. Karşı cins beni sıkıcı bulur.
6. Çoğu zaman kendimi gergin hissederim.
7. Pikniklerde ve partilerle genellikle kendimi yalnız hissederim.
8. Gelecekte ana ve babam benim hakkımda düş kırıklığına uğrayacaklar.
9. Bazen kontrol edemeyecek gibi olduğum ağlama ve gülme krizlerim oluyor.
10. Azmedersem hemen her şeyi yapabilirim.
11. Sık sık babamın bir işe yaramadığını düşünürüm.
12. Çoğu zaman aklım karışıktır.
13. Kendimi, tanıdığım pek çok insandan daha aşağı hissederim.
14. Ana ve babamı anlamak benim için çok zor.

15. Karmaşık şeyleri bir düzene koyup onlardan anlam çıkarmaktan hoşlanmam.
16. Geçen yıl sağlığım beni çok kaygılandırdı.
17. Belden aşağı şakalar bazen eğlenceli oluyor.
18. Suçlu olmasam da çoğu kez kendimi suçlarım.
19. Cinsel organlarımın büyüklüğü normaldir.
20. Çoğu zaman mutluyum.
21. Eleştirileri gücenmeden kaldırabilirim.
22. Bazen kendimden o derece utanırım ki bir köşeye saklanıp ağlamak isterim.
23. Gelecekteki mesleğimden gurur duyacağımdan eminim.
24. Duygularım kolayca incinir.
25. Arkadaşlarımdan birine çok kötü bir şey olursa ben de üzülürüm.
26. Gelecekteki görüntüm bana doyum veriyor.
27. Duygusal bakımdan kendimi çoğu zaman boş hissederim.
28. Çalışmaktansa boş oturup aylakça vakit geçirmeyi yeğlerim.
29. Toplumumuz bir rekabet toplumdur ve ben bundan korkmuyorum.
30. Ana ve baba çoğu zaman iyi geçinirler.
31. Bazı insanların sebepsiz yere benden hoşlanmadıklarını hissediyorum.
32. Yeni arkadaşlıklar kurmayı zor buluyorum.
33. Çok kaygılıyım.
34. Ana ve babam sert oldukları zaman onlara kızsam bile haklı olduklarını hissedirim.
35. Bir başkasıyla yakından çalışmak bana zevk vermez.
36. Vücudumdan gurur duyuyorum.
37. Bazen gelecekte ne gibi bir iş yapacağımı düşünürüm.
38. Baskı altında dahi olmaya çalışırım.
39. Büyüyüp bir aileye sahip olduğumda ailem bazı yönlerden şimdiki aileme benzeyecek.
40. Sık sık, yaşamaya devam etmektense ölmeyi yeğlediğimi hissedirim.
41. Arkadaş edinmek benim için çok zordur.

42. Yaşamımın geri kalan kısmını çalışmaktansa başkalarından destek alarak geçirmek isterim.
43. Ailedeki kararların alınmasında benim de rolün olduğunu hissederim.
44. Eleştirilerden bir şeyler öğreneceğimi düşündüğüm için incinmem.
45. Kendimi çok yalnız hissederim.
46. Hayattan zevk alırım.
47. Çoğu zaman sakin bir mizacım vardır.
48. İyi yapılmış bir iş bana zevk verir.
49. Ana ve babam genellikle bana karşı sabırlıdır.
50. Bana, sevdiğim kişileri taklit etmek zorundaymışım gibi geliyor.
51. Kendileri mutsuz bir çocukluk geçirdiklerinden ana babalar genellikle insanları anlamazlar.
52. Yaşıtlarımla beraber olmaktansa yalnız olmayı tercih ederim.
53. Bir şeyi yapmaya karar verdiğimde onu yaparım.
54. Kızların/erkeklerin beni çekici bulduğunu düşünürüm.
55. Diğer insanlardan öğreneceğim pek çok şey olduğunu hissederim.
56. Cinsel istek uyandıran gösterilere gitmem.
57. Sürekli olarak bir şeylerden korkarım.
58. Çoğu zaman, hiç de olmak istemediğim bir kişi olduğumu hissederim.
59. Yeni bir durumla karşılaşacağımı bilirse, onun hakkında önceden mümkün olduğu kadar bilgi edinmeye çalışırım.
60. Çoğu zaman evde sorun olduğumu hissederim.
61. Diğer insanlarla beni tasdik etmezlerse çok bozulurum.
62. Ana babamdan birini diğerinden daha çok severim.
63. Diğer insanlarla beraber olmak bana zevk verir.
64. Bir işte başarısızlığa uğradığımda, bir daha başarısız olmamak için ne yapabileceğimi bulmaya çalışırım.
65. Genellikle kendimi çirkin ve sevimsiz bulurum.
66. Cinsel yönden çok gerideyim.
67. Sürekli hareket halinde olmama karşın işleri bitiremiyorum.

68. Diğer insanlar bana baktıklarında iyi gelişmemiş olduğumu düşünüyor olmalıdır.
69. Annem ve babam benden utanıyorlar.
70. Gerçeği düşten ayırt edebileceğime inanırım.
71. Cinsellikle ilgili konularda düşünmek ve konuşmak beni ürkütüyor.
72. Kendimi güçlü ve sağlıklı hissederim.
73. Üzüntülü olsam da iyi bir espriden zevk alırım.
74. Çoğu zaman evden uzak kalmaya çalışırım.
75. Hayatı, görünürde çözümü olmayan sonsuz sorunlar dizisi olarak görürüm.
76. Kararlar verebilecek durumda olduğumu hissediyorum.
77. Yıllardır ana babama karşı kin beslemekteyim.
78. Gelecekte kendim için sorumluluklar alamayacağımdan eminim.
79. Hiçbir şekilde bir marifetim olmadığını düşünüyorum.
80. Başıma gelecek bir olayın üstesinden nasıl gelebileceğimi önceden düşünmem.
81. Çoğunlukla ana ve babam benden hoşnuturlar.
82. Arkadaş edinmede belirli bir güçlükle karşılaşmam.
83. Zor problemleri çözmekten hoşlanmam.
84. Okul ve dersler benim için çok az şey ifade eder.
85. Cinsellikle yaşantılar bana zevk verir.
86. Sık sık annemin işe yaramadığını hissederim.
87. Bir kız/erkek arkadaşımın olması benim için çok önemlidir.
88. Kişinin geleceği hakkında biraz kaygılanması, geleceğin daha iyiye gitmesine yardımcı olur.
89. Sık sık cinsellikle ilgili konuları düşünürüm.
90. Genellikle kendimi kontrol ederim.
91. Gittiğim toplantıların çoğundan zevk alırım.
92. Sebebini anlayamadığım korkularım azdır.
93. Sık sık kendimi üzgün hissederim.

OFFER BENLİK İMAJI ENVANTERİ YANIT KAĞIDI

Adı ve Soyadı:

Okulu:

Cinsiyeti:

Sınıf-Şube:

Cevap Değerleri:

- (1) Beni çok iyi tanımlıyor
- (2) Beni iyi tanımlıyor
- (3) Beni az çok iyi tanımlıyor
- (4) Beni pek tanımlamıyor
- (5) Beni zaman zaman hiç tanımlamıyor
- (6) Beni hiç tanımlanıyor

CEVAPLAR

	1	2	3	4	5	6
1.	()	()	()	()	()	()
2.	()	()	()	()	()	()
3.	()	()	()	()	()	()

Ek-6. Özgeçmiş

e-mail:

pzehrabinici@gmail.com

Gsm:

0542 849 9009

Eğitim:

2002 Ticaret Odası İ.Ö.O.Mezunu

2006 Kağıthane Anadolu imam Hatip Lisesi

2007 Başakşehir Ensar Koleji Mezunu

2012 İstanbul Bilim üniversitesi Psikoloji (Lisans)

2014 Üsküdar Üniversitesi Klinik Psikoloji (Yüksek Lisans)

Gözlem Ve Alan Çalışmaları:

NP Hastanesi Klinik Staj 2015-2016

Kağıthane Devlet Hastanesi Psikiyatri Bölümü 2012 (Gözlem)

İzzet Baysal Huzurevi 2011 (Gözlem)

Yağmur Çocuklar Özel Eğitim Merkezi- 2010-2011(Alan çalışması)

Özel Levent Rehabilitasyon Merkezi 2009-2011 (Alan çalışması)

Asfa Koleji Anasınıfı 2011 (Alan çalışması)

Taksim Şizofreni Dostları Derneği 2010 Mart grubu (Gözlem)

Çapa Nöroloji 2010 Yaz Dönemi (Gözlem)

Sempozyum Ve Kongreler:

2.Ulusal Eleştirel Psikoloji Sempozyumu-İst

POEM (Psikoloji Organizasyonları ve Eğitimleri Merkezi) İnternet Bağımlılığı Semineri

Madde Bağımlılığı Temel Semineri

Kültür Üniversitesi Tarafından Düzenlenen Eğitim Psikolojisi Sempozyumu
"Empatinin Nöropsikolojisi"

TPÖÇG (Türk Psikoloji Öğrencileri Çalışma Grubu) 16. Ankara Üniversitesi Ulusal Psikoloji Kongresi - 2010 Yaz Dönemi Katılım Belgesi

Psikopatoloji Ve Psikoterapiye Üst Bilişsel Yaklaşım (Çalışma Grubu Katılım Belgesi) -
Yrd. Doc. Dr.Esin Yılmaz (Çalışma Grubu Katılım Belgesi)

Tpöçg(Türk Psikoloji Öğrencileri Çalışma Grubu) 15.Ulusal Psikoloji Öğrencileri Kongresi-İst 2009 Yaz Dönemi Katılım Belgesi

Mmpı-Minesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri (Çalışma Grubu Katılım Belgesi)

Doc. Dr. Meral Çulha (Çalışma Grubu Katılım Belgesi)

Çocuklarda Uygulanan Yönlendirilmiş Oyun Terapisi (Çalışma Grubu Katılım Belgesi)

Psk. Füsun Aygölü (Çalışma Grubu Katılım Belgesi)

İstanbul Üniversitesi II. Psikoloji Günleri

Sertifikalı Programlar:

I. Düzey EMDR Terapistliği Eğitimi- DBE Enstitüsü-Emre Konuk

Ölüm ve Yas Psikolojisi – Yar. Doc.Hakan Ertufan

MMPI Test Eğitimi

WISC-R uygulayıcı sertifikası

Kısa Süreli Çözüm Odaklı Terapi Eğitimi-Nevin Dölek

Çocuklarda Bilişsel Davranışçı Yöntemler Eğitimi- Nevin Dölek

Aile Danışmanlığı Eğitimi-Marmara Üniversitesi- 450 Saat

Psikolojik Testler Eğitimi Uygulayıcı Sertifikası (Klinik Psikolog Yasemin Ozan)

. Bender Gestalt Testi

. Gesell Gelişim Testi

. OKHT (Okula Hazırlık Değerlendirme Testi)

. Benton Kognitif Fonksiyonlar ve Görsel Hafıza Testi

. Frosting Gelişimsel Görsel Algı Testi

. Koppitz İnsan Çizim Testi

. AGTE (Ankara Gelişim Envanteri)

. Davranış Değerlendirme Envanteri

Obsesif Kompulsif Vakalarda Bilişsel Davranışçı Terapi Tedavisi Eğitimim (Yrd. Doç. Dr. İtir Tarı Cömert -2012)

Drama Bilim Uzmanı Nilgün Tutuk ile Sokakta Çalışan Çocuklarla Etkili İletişimde Drama Eğitimi 60 Saat

Taksim Şizofreni Dostları Derneği Grup Terapisi Katılım Sertifikası (2010 Mart Grubu)

İş Deneyimim:

Küçükçekmece Kaymakamlığı öksüz yetim çocuklarla için yapılan "Yalnız Değilsin Yeteriz Yetişiriz" projesi (Psikolog & Dernek Genel Sekreteri)

Arnavutköy Belediyesi Kadın Kültür ve Sanat Merkezi (2 yıl Psikolog & Aile Danışmanı)

Üsküdar Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (Eğitim Uzmanı)

Rota Psikoloji Kurucu Ortak

İlgi Alanlarım:

- Alana dair araştırma yapma ve yazılar kaleme alma
- Psikoloji Alanında yayınlanan Bilimsel Araştırmaları İnceleme Ve Gündemi Takip Etme
- Farklı kurumlarda seminer verme
- Psikoloji alanında çeşitli film gösterimleri, organizasyonlar, geziler, sporsal ve sosyal faaliyetler organize etme